

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

17^E JAARGANG

WOENSDAG 4 MEI 1932

No. 853

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
Algemeen-Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.
COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonnees, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

3 MII 1932.

In den toestand van de geldmarkt kwam weder weinig verandering. Ook de maandswisseling had bijna geen invloed; alleen werden koopers van wissels iets meer terughoudend, zoodat de plaatsing niet meer zoo vlot ging. In den rentevoet kwam dit echter nauwelijks tot uiting, meestal kon men voor $\frac{3}{4}$ of $\frac{13}{16}$ pCt. plaatsing vinden. Call-rente noteerde voorbijgaand op den ultimo en gisteren in den ochtend 1 pCt., later was weder voor $\frac{1}{2}$ pCt. verkrijgbaar; alles kon niet worden ondergebracht. De prolongatierente noteerde 1 pCt.; enkele dagen $1\frac{1}{4}$ of $1\frac{1}{2}$ pCt.

* * *

Blijkbaar onder den invloed van den ultimo is de binnenlandsche credietverleening van De Nederlandsche Bank met f 17,1 miljoen uitgezet; de post binnenlandsche wissels nam met f 811.000 toe en de beleeningen vermeerderden met f 16,3 miljoen. Terwijl de post papier op het buitenland ongewijzigd bleef, namen de diverse rekeningen onder de activa der Bank met f 887.000 toe.

De goudvoorraad is met f 4,3 miljoen toegenomen; de zilvervoorraad daalde met f 424.000; per saldo vertoont de post munt en muntmateriaal dus een vermeerdering van f 3,9 miljoen. Het gedeelte van den metaalvoorraad, dat in het buitenland is gedeponereerd, blijkt met f 32,5 miljoen te zijn afgenomen.

De biljettencirculatie is in de afgelopen week met f 61,9 miljoen uitgebreid. De saldi in rekening-courant van anderen verminderden met f 41,1 miljoen, terwijl het saldo van 's Rijks schatkist met f 1 miljoen toenam. Het beschikbaar metaalsaldo is met f 4,8 miljoen teruggelopen; het dekkingspercentage

bedraagt nagenoeg 78 pCt. tegen 80 pCt. de vorige week.

* * *

De daling van het Pond, waarvan in het vorig overzicht melding werd gemaakt, heeft zich verder voortgezet. Op den eersten dag van deze berichtsperiode is de koers verder teruggelopen en van 9.07 $\frac{1}{2}$ op 8.98 $\frac{1}{2}$ gekomen, waarop weder een kleine verbetering is gevolgd. De geheele week hebben de Ponden verder tusschen de 9 en 9.05 geschommeld, slot 9.03. Dollars bewogen zich hoofdzakelijk tusschen de 2.4680 en 2.4690, slot 2.4684. Dollars tegen Ponden zijn tot 3.63 gestegen en reageerden daarop tot 3.67 $\frac{1}{2}$, slot 3.66. Markten 58.65—58.75—58.66. Fransche Francs 9.72 $\frac{1}{4}$ —9.72—9.72 $\frac{1}{4}$; vooral gisteren was er een flinke vraag naar deze valuta. Belga's werden in den loop der week geregeld aangeboden, waardoor de koers tot 34.53 terugliep; slot weder 34.57. Zwitsersche Francs bewogen zich rond de 47.95. Lires ca. 12.70. Peseta's gezocht: 19.40. Kopenhagen lager 49.20. Oslo 45.75. Stockholm 45.35. Canadeesche Dollars lager, ca. 2.20. De pariteit van den Griekschen Drachme komt — na het verlaten van den gouden standaard — uit op ca. 1.90; op dezen prijs schijnen er eerder nog verkoopers te zijn.

Op de termijnmarkt weinig verandering; één- en drie-maands Ponden noteerden tenslotte $\frac{1}{8}$ resp. $\frac{3}{8}$ onder contant, Dollars op deze termijnen 17 $\frac{1}{2}$ resp. 60 punten disagio.

Op de goudmarkt is het stiller geworden; er gaat de laatste dagen weinig om, in tegenstelling met het begin der week, toen er voor buitenlandsche rekening flinke partijen eagles uit de markt werden genomen.

LONDEN, 2 MEI 1932.

Op de geldmarkt was, waarschijnlijk in verband met het einde der maand, eenige meerdere vraag, zonder dat van eenigen druk sprake kon zijn. De weekstaat van de Bank van Engeland wijst op een tamelijk groote verschuiving van bankgelden naar de rekening van het gouvernement. Vermoedelijk zijn deze echter van zuiver tijdelijken aard.

Disconto verzwakte iets tot $2-\frac{2}{16}$ pCt., ofschoon de schatkistpromessen iets hooger werden toegewezen nl. $1\frac{7}{8}$ pCt. Het gouvernement heeft van zijn recht tot vervroegde oplossing der $4\frac{1}{2}$ Treasury Bonds 1932/34 gebruik gemaakt en deze betaalbaar gesteld per 1 Augustus 1932. Daarentegen wordt de inschrijving opengesteld op 3 pCt. 10-jarige Treasury Bonds met een minimumprijs van $97\frac{1}{2}$ pCt., waarvan jaarlijks 10 pCt. zal worden afgelost. In de markt gevoelt men, dat deze bonds voor de discontohuizen minder geschikt zullen blijken te zijn. Misschien zullen de gouvernementen departementen deze Bonds tegen hunne schatkistpromessen inruilen.

Dollars en Guldens werden duurder tegenover Ponden. Slot 3.66 en 9.04.

STEUN AAN DE MELKVEEHOUDERIJ.

Een der voor ons land zeer nadeelige gevolgen van de heerschende crisis vormen de moeilijkheden, waarin het melkveehoudersbedrijf is komen te verkeerren. De steeds verminderende koopkracht in de landen, die de grootste afnemers onzer zuivelproducten zijn en de telkens weer nieuwe moeilijkheden, welke daar aan den invoer dier producten in den weg worden gelegd, hebben geleid tot aanmerkelijke vermindering van den Nederlandschen uitvoer van zuivelproducten. Tevens zijn de voor die producten in binnen- en buitenland bedingbare prijzen zoo sterk gedaald, dat zij voor den melkveehouder overeenkomen met een melkprijs, die voor hem een voortdurend verlies beteekent. Het voortbestaan van het veehoudersbedrijf en den Nederlandsche uitvoer van zuivelproducten, welke zulk een zeer belangrijke rol spelen in het economisch bestel van ons land, zouden in ernstig gevaar komen, wanneer geen maatregelen werden genomen om den reeds bestaanden nootdood te verlichten. Uit die overweging en omdat met zulk een hulpverlening zeer zeker een nationaal belang gediend wordt, heeft de Regeering op 20 April bij de Tweede Kamer een wetsontwerp ingediend, bevattende „tijdelijke maatregelen tot hulpverlening aan de melkveehouderij”.

Dat van den verbruiker, die profiteert van de zeer sterk gedaalde prijzen van Nederlandsche producten, verlangd kan worden, dat hij aan den producent een gedeelte van dat voordeel afstaat, wordt tegenwoordig vrij algemeen erkend, mits in de eerste plaats vaststaat:

1e. dat de gedaalde prijs voor den producent een redelijkerwijze als onvermijdelijk te beschouwen verlies beteekent;

2e. dat deze omstandigheid den betreffenden bedrijfstak met den ondergang bedreigt;

3e. dat handhaving van dien bedrijfstak een nationaal belang is, en

4e. dat het gedeelte van zijn uit de lage prijzen voortspruitend voordeel, dat de verbruiker afstaat, niet grooter is dan voor het in stand houden van den bedrijfstak als noodzakelijk valt te beschouwen.

Ten aanzien van de melkveehouderij met den daaraan verbonden uitvoer van zuivelproducten mag wel worden aangenomen, dat de eerste drie dezer voorwaarden vervuld zijn. Of dat ook met de vierde voorwaarde het geval is, hangt af van den aard en den omvang van de hulpverlening en daarvoor heeft in dit geval dus de wetgever te zorgen. In het hier besproken wetsontwerp wordt daarnaar inderdaad gestreefd, want art. 4 bepaalt, dat het verhoogde peil, waarop de te nemen maatregelen den melkprijs moeten brengen, de „onmisbare productiekosten” der melk niet te boven mag gaan.

Tevens valt er in dit verband op te wijzen, dat het adres, dat een groot aantal der belangrijkste boerenbonden en zuivelorganisaties op 26 April aan de Tweede Kamer hebben gezonden, de volgende passage voorkomt:

„Het komt er voor den boer op aan, dat er een „zoodanige regeling komt, waardoor de productiekosten der melk gedekt worden. Van het maken van „winst behoeft absoluut geen sprake te zijn...”

Doel van het wetsontwerp is dus, zoodanige verbetering te brengen in den melkprijs, dat deze geen voortdurend verlies meer oplevert en daarbij den export van zuivelproducten te handhaven, zij het dan ook slechts in den aanmerkelijk verminderden omvang, die bij de vele belemmeringen, welke die uitvoer ondervindt, nog te bereiken valt.

De steun aan den melkprijs zal naar het plan der Regeering bereikt moeten worden door middel van een verhooging van de geldelijke opbrengst der gezamenlijke zuivelproducten. Daartoe voorziet het wetsontwerp in de vorming van een fonds, waaruit

INHOUD.

Biz.

STEUN AAN DE MELKVEEHOUDERIJ door <i>Jan Schilthuis</i>	350
Het internationaal verdrag betreffende de economische statistiek door <i>Mr. E. W. van Dam van Isselt</i>	352
De Roebel door <i>H. Dunlop</i>	354
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Raming van de met bieten bebouwde oppervlakte van Europa in 1932 door <i>Dr. Gustav Mikusch</i>	355
AANTEKENINGEN:	
De invloed van de technische rationalisatie op de werkgelegenheid	357
Contingenteering van vuurvast materiaal	358
Invoercointingenteering van wollen en half-wollen stoffen	359
INGEZONDEN STUKKEN:	
Loonen en koopkracht door <i>Mr. S. Mok</i> met Naschrift door <i>Mr. A. J. R. Mauritz</i>	359
Grondstoffevaluta door <i>Mr. W. J. L. van Es</i>	360
MAANDLIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	360
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen	362
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN:	362—368
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel.	

aan de zuivelproducenten een bijslag wordt verleend op den prijs der melk, die voor de vervaardiging dier producten is gebruikt. In dat fonds kan slechts worden bijgedragen door die zuivelproducten, die in Nederland worden gebruikt en niet door de uitgevoerde hoeveelheid, die nu eenmaal niet meer kan opbrengen dan den wereldmarktprijs. De melk, die grondstof is geweest van de uit te voeren zuivelproducten, dient echter evenzeer als de andere van den steun te genieten en hiervan is dus het gevolg, dat het in Nederland verbruikte gedeelte der zuivelproducten niet slechts het daarop te lijden verlies, doch ook het verlies op den uitvoer heeft te dragen. Bijgevolg zal de bijdrage per KG., op te brengen door den Nederlandschen verbruiker, grooter dienen te zijn dan het verschil tusschen den nu zoowel voor uitvoer als in het binnenland geldenden wereldmarktprijs en de productiekosten.

Volgens het wetsontwerp zal die bijdrage in dier voege ter storting in het reeds vermelde fonds worden verkregen, dat het vervoeren, verkoopen, voorhanden hebben of afleveren van zuivelproducten, behalve wanneer die voor eigen gebruik of voor uitvoer bestemd zijn, nog slechts veroorloofd zal zijn, indien deze producten voorzien zijn van een merk, dat de nieuw op te richten Crisis-Zuivel-Centrale tegen betaling verstrekt.

De verhooging van de prijzen der zuivelproducten, welke daaryan het gevolg zal zijn, zou echter, indien voor margarine de prijzen onveranderd bleven, dadelijk leiden tot sterke uitbreiding van het verbruik van margarine ten koste van het botergebruik en de uitwerking der wet zou dan voor een groot gedeelte weder teniet zijn gedaan. Er viel dus niet aan te ontkomen, dat ook de margarine in de werkingssfeer der wet werd betrokken, zooals trouwens bij iederen maatregel het geval is, die den melkprijs door middel van verhooging van de prijzen der zuivelproducten wil steunen. Ook zou het anders zeer bezwaarlijk worden, het door de vermindering van den uitvoer ontstane overschot aan boter in het binnenland weg te werken, ook als de productie van zuivelproducten eenigszins afneemt. Uit de verschillende methodes, die den laatsten tijd voor het betrekken der margarine in den steun aan den melkprijs zijn aanbevolen, heeft de regeering die van een menggebod van boter in de margarine gekozen. Zij geeft daaraan de voorkeur boven een eenvoudige belasting op de margarine, omdat zij de zeer groote bezwaren inziet, welke er bestaan tegen het brengen van een groot gedeelte van den steun aan de melkveehouderij ten laste van het minst draagkrachtige gedeelte der bevolking. Ook bij een menggebod is dat eigenlijk tot zekere hoogte

wel het geval, want het mengsel zal aanzienlijk duurder moeten zijn dan de nu gebruikte onvermengde margarine, doch voor den hooger prijs ontvangt men dan tenminste een product van betere kwaliteit en de Regeering is van meening, dat daardoor het zooveen genoemde bezwaar zeer wordt verzwakt. *)

De margarine zal nu in dieer voege tot de vorming van het steunfonds bijdragen, dat de Crisis-Zuivel-Centrale aan de margarine-industrie de voor meniging benodigde boter verschaft tot zooveel boven den wereldmarktprijs als overeenkomt met 80 pCt. van den prijs der op de in Nederland verbruikte zuivelproducten aan te brengen merken. De margarine-industrie krijgt dus de boter 20 pCt. goedkooper dan de andere Nederlandsche verbruikers, hetgeen den prijs van het gemengde product, dat voor de margarine in de plaats zal komen, eenigszins beperkt.

In verband met dit alles kan volgens het wetsontwerp het vervoeren, verkoopen, voorhanden hebben of afleveren van margarine worden verboden, voorzover zij niet van een speciaal merk is voorzien, waaruit blijkt, dat zij het voorgeschreven percentage boter bevat.

Hoe duur het merk moet zijn, waarvan de in Nederland verbruikte zuivelproducten voorzien moeten zijn, en welke verhooging boven den wereldmarktprijs dus de margarine-industrie voor de te mengen boter heeft te betalen, die samen het steunfonds voor den melkprijs moeten vormen, hangt in de eerste plaats af van den melkprijs, dien men door middel der te nemen maatregelen wenscht te bereiken.

In de Memorie van Toelichting is een oogenblik sprake van een melkprijs van 6 cent per KG., doch tevens leest men daar, dat de regeering zich „voor het oogenblik” daaraan „niet kan vastleggen”. Ook bevat de Memorie van Toelichting ter verduidelijking van de werking der voorgestelde maatregelen een berekening, die echter als „volkomen hypothetisch” wordt aangeduid en in die berekening wordt voor den te bereiken boterprijs f 1.20 per KG. aangenomen. Dit nu zou overeenkomen met een melkprijs van slechts 4.06 cent per KG., waarmede volgens de deskundigen niet zou worden voldaan aan den eisch, dat de productiekosten worden gedekt. Gezien het „volkomen hypothetische” karakter dezer berekening mag echter waarschijnlijk wel worden aangenomen, dat de Regeering zich ook aan dien boterprijs van f 1.20 niet heeft willen „vastleggen”.

De boterprijs, dien deskundigen als een juiste basis aangeven, is f 1.50 per KG., overeenkomende bij de tegenwoordig zeer geringe waarde der ondermelk, met een melkprijs van 5½ cent per KG., waarvan aangenomen wordt, dat hij de productiekosten dekt.

Den boterprijs van f 1.50 per KG. als basis aannemende van den gemiddelden prijs, dien de Nederlandsche zuivelproducten dienen op te brengen, aanvaardt men tevens, dat voor het in Nederland verbruikte gedeelte de prijs nog hooger moet zijn, omdat

*) De door het Hoofdbestuur van den Vrijzinnig-Democratischen Bond benoemde crisis-commissie, die op 31 Maart een rapport uitbracht over steun aan de melkveehouderij, is van meening, dat weliswaar de margarine in een regeling betrokken moet worden, maar voelt tevens sterk het hier bedoelde bezwaar. Boven een menggebod geeft zij de voorkeur aan een belasting op de margarine, welker opbrengst echter niet mag worden gebruikt voor directen steun aan de melkveehouders. De middelen voor een bijslag op den melkprijs zullen uitsluitend de zuivelproducten moeten opbrengen en de opbrengst der margarine-belasting zal weer ten goede moeten komen aan zooveel mogelijk hetzelfde deel der bevolking, dat ook die belasting betaalt. Voor zulk een compensatie leek verlaging van den suikeraccijns de commissie het meest geschikt.

Volgens dit systeem zou ook de ongetwijfeld ernstige benadeeling worden voorkomen, die het menggebod met zich brengen zal voor al die bedrijven, die de grondstoffen der margarine verhandelen en vervoeren, en dus ook voor de reeds zoo zwaar geteisterde Nederlandsche havens.

de uit te voeren hoeveelheid immers tot de steunverleening niet bijdraagt. Een vrij nauwkeurige doch noodzakelijkerwijze toch ook eenigszins globale berekening leidt tot de conclusie, dat dan de detailprijs voor boter in Nederland ongeveer f 1.90, die voor gemengde margarine ongeveer f 1.20 per KG. zou bedragen. Bij die berekening is uitgegaan van de onderstelling, dat in de margarine de volle 50 pCt. zou worden gemengd, die het wetsontwerp als maximum toestaat, dat de totale Nederlandsche productie van zuivelproducten eenigszins afneemt en dat de uitvoer van boter in 1932 niet grooter zal kunnen zijn dan 18 miljoen KG. tegen 33 miljoen KG. in 1931.

Men mag zich wel afvragen, of bij zulk een verhouding tusschen de prijzen van boter en van met boter gemengde margarine het botergebruik zich voldoende zal kunnen handhaven om gevaar voor onvoldoende uitwerking der wet te voorkomen. Weliswaar zou het prijsverschil gelijk blijven aan het tegenwoordig tusschen boter en margarine geldende, doch dat beide zich op een veel hooger prijspeil zullen bevinden, zou er toch wel eens toe kunnen leiden, dat, nu de koopkracht der bevolking sterk is afgenomen, een toenemend deel der bevolking er toe overgaat, dan maar liever het gebruik van boter te staken, temeer nu de margarine immers een hoog percentage boter bevat. Het is dus zeer goed mogelijk, dat vermindering van het prijsverschil tusschen boter en gemengde margarine noodzakelijk zou zijn, doch dan komt weer in toenemende mate het bezwaar voor den dag, dat het minst draagkrachtige deel der bevolking zwaarder wordt belast.

Ook is het zeer goed mogelijk, dat het overschot aan boter niet van dien aard zal zijn, dat menging der margarine met de volle 50 pCt. boter, die het wetsontwerp als maximum toestaat, moet worden voorgeschreven. Een geringer percentage zou echter ook den prijs voor het gemengde product lager doen blijven en het verschil tusschen dien prijs en den prijs der boter doen toenemen. Dat zou dan weer de kans op vermindering van het botergebruik vergroten, doch door het verstreken aan de margarine-industrie van buitenlandsche boter (die overigens volgens het wetsontwerp toch reeds in het samenstel van maatregelen betrokken wordt), en wel op dezelfde wijze als voor Nederlandsche boter wordt voorgesteld, kan het botergehalte en dus het prijspeil van het mengsel gehandhaafd worden. Ook valt er rekening mee te houden, dat de jaarlijksche boteruitvoer wel wat meer of minder dan 18 miljoen KG. kan zijn, hetgeen van invloed zal zijn op den omvang der voor menging aanwezige hoeveelheid boter. Er is dus geen gebrek aan factoren van onzekerheid, die de uitvoering der wet zullen maken tot een moeilijke taak.

Daartoe behoort ook de omstandigheid, dat een onverwachte vermindering van het gebruik van zuivelproducten wel eens bij een zoo sterke verhooging der prijzen zou kunnen worden teweeggebracht door de lage prijzen, waarvoor dierlijke spijsvetten te krijgen zijn. Weliswaar bepaalt art. 8 van het wetsontwerp, dat ook andere spijsvetten onder de wet kunnen worden gebracht en dus ook daarvoor door middel van een speciaal merk de prijzen kunnen worden verhoogd, doch art. 1 zegt, dat onder „andere spijsvetten” zijn te verstaan, spijsvetten, welke geheel of gedeeltelijk van plantaardigen oorsprong zijn en gebezigd kunnen worden om boter of margarine te vervangen. Dat het niet de bedoeling is, onder deze omschrijving ook de eigenlijke dierlijke spijsvetten te begrijpen, volgt uit de memorie van toelichting, waar deze bij de nadere uitwerking der te nemen maatregelen uitdrukkelijk spreekt van „andere spijsvetten van plantaardigen oorsprong”. Reuzel, spek en dergelijke producten vallen daar niet onder, en het zou niet te verwonderen zijn, als deze in toenemende mate, mede door invoer, zouden worden gebruikt ter

vervanging van zuivelproducten, het toekomstige mengsel van boter en margarine en de wel onder de wet vallende „andere spijsvetten”.

Het wetsontwerp bevat geen speciale voorschriften om ook de consumptiemelk te doen deelen in de prijsverhooging. Verwacht wordt, dat dit zonder meer het gevolg zal zijn van de te nemen maatregelen. Zoo noodig kan bij algemeenen maatregel van bestuur op grond van art. 12 verwerking van een zekere hoeveelheid melk in het brood worden voorgeschreven.

Vermeld dient nog te worden, dat de Nederlandsche margarine-industrie reeds enkele dagen na het bekend worden van het wetsontwerp een groot aantal bezwaren tegen het menggebod ter tafel heeft gebracht, waaronder er verscheidene zijn, die werkelijk wel van groote beteekenis lijken en terdege aandacht verdienen.

Ook vindt het menggebod bestrijders in de kringen van de op den export georiënteerde groote zuivelorganisaties. Zij meenen, dat het menggebod schade zou kunnen doen aan de internationale reputatie, die de kwaliteit der Nederlandsche boter tegenwoordig bezit, doch het moet toch mogelijk zijn om ook met behoud van een menggebod maatregelen tot beveiliging dier reputatie te nemen. Het menggebod dient een binnenlandsche Nederlandsche aangelegenheid te blijven en de beteekenis van het Rijksbotermerk, dat immers de kwaliteit der ten uitvoer bestemde Nederlandsche boter garandeert, dient geheel onaangetast te blijven. Overigens wordt met boter vermengde margarine toch ook nu, zonder dat daaronder de naam der Nederlandsche boter lijdt, voortdurend in Nederland verhandeld. Weliswaar staat de boterwet in dat mengsel tegenwoordig geen hooger boterpercentage toe dan 15 pCt., doch een principieel verschil met den nu voorgestelden maatregel ligt daarin toch eigenlijk niet.

Als slotsom dezer beschouwing diene, dat het doel, waarnaar door middel van dit wetsontwerp wordt gestreefd, aanvaard kan worden, dat aan het betrekken van de margarine in zijn werkingssfeer niet kan worden ontkomen, al dient het bezwaar van het duurder maken der margarine (al wordt die dan met boter vermengd) vooral niet uit het oog te worden verloren en vooral, dat bij het vaststellen van den prijs der merken, het percentage der in de margarine te mengen boter en de overige details van de toepassing der wet groote omzichtigheid moet worden betracht, opdat de wet aan haar doel beantwoorde doch tevens de vierde der in den aanhef van dit artikel vermelde voorwaarde blijvend vervuld worde.

Overigens blijkt ook uit dit wetsontwerp weer, tot welk een krampachtig verwrongen gedachtengang en tot welke op zichzelf ongerijmde maatregelen deze crisistijd ons brengt. Aanvaarding immers van de maatregelen, die de regeering nu voorstelt, beteekent, dat wij de margarine niet meer, juist in deze tijden van verminderde koopkracht, welkom heeten als een goed en goedkoop levensmiddel en als een uitkomst voor het weinig draagkrachtige deel der bevolking, doch haar juist duurder maken volgens een methode, die bovendien nog gepaard gaat met het verminderen der kwaliteit van een groote hoeveelheid Nederlandsche boter, een der producten van Nederlandschen bodem, welks goede kwaliteit ons juist met trots vervult.

JAN SCHILTHUIS.

HET INTERNATIONALE VERDRAG BETREFFENDE DE ECONOMISCHE STATISTIEK.

Dat in het algemeen bij de behandeling van economische vraagstukken statistieken onmisbaar zijn, behoeft geen betoog. Evenmin dat voor de verschillende landen onderling vergelijkbare cijfers noodig zijn, wanneer het om internationale vraagstukken gaat. Onder statistici is die behoefte al jaren lang gevoeld

en men heeft slechts het Bulletin van het in 1885 opgerichte Institut International de Statistique op te slaan, om te zien, hoeveel arbeid bekwaame mannen hebben verricht om aan te geven, op welke wijze men tot internationaal zoo goed mogelijk vergelijkbare statistieken kan komen.¹⁾ Evenwel zijn de Statistische Diensten niet steeds door hun Regeeringen in de gelegenheid gesteld, de „voeux” van het Institut op te volgen. Er zijn nog landen, waar zelfs voorname economische statistieken ontbreken.

De Volkenbond moest, bij zijn economischen arbeid dan ook wel herhaaldelijk op gemis aan internationaal vergelijkbare statistische gegevens stuiten. Reeds in 1922 sprak de Economische Conferentie van Genua de wenschelijkheid uit van algemeene aanvaarding van gemeenschappelijke beginselen voor de samenstelling van economische statistieken en stelde voor, dat de Volkenbond de noodige maatregelen ter bereiking van dit doel zou nemen in samenwerking met de internationale organisaties, die reeds in die richting werkzaam waren geweest. Als gevolg hiervan hebben, nu ruim drie jaar geleden, de Regeeringen van 42 landen gevollmachtigde gedelegeerden gezonden naar de internationale conferentie voor de economische statistiek. Deze te Genève gehouden Conferentie eindigde op 14 December 1928 met het sluiten van een Verdrag, dat aanstonds door 25 landen, waaronder Nederland, geteekend werd. Thans heeft onze Regeering een wetsontwerp tot ratificatie van dit Verdrag aanhangig gemaakt.

Het Verdrag verplicht de Regeeringen om de volgende economische statistieken samen te stellen.

- I. een statistiek van den in- en uitvoer en een scheepvaartstatistiek;
- II. een beroepstelling;
- III. een statistiek van den landbouw, de veeteelt, den boschbouw en de visscherij;
- IV. een statistiek van de productie der mijnen en van de metallurgie;
- V. een bedrijfstelling, een productiestatistiek van de nijverheid en indices van de industriële bedrijvigheid; tenslotte
- VI. indices van de groothandelsprijzen en de kosten van levensonderhoud.

Dit wat betreft het *kader* der statistieken, waarmee bedoeld is, het terrein van economische bedrijvigheid, dat men de nationale statistieken wil doen bestrijken. Het kader omvat dus belangrijke fundamenteele statistieken, op welke noodzakelijkheid de in Mei 1927 te Genève gehouden Internationale Economische Conferentie reeds de aandacht had gevestigd. Buiten het kader vallen de financiële statistieken en de arbeidsstatistieken, welke niet zoozeer de Economische Sectie als wel de Financiële Sectie van den Volkenbond en het Internationale Arbeidsbureau aangaan.

Wat de *methoden* betreft, welke de Regeeringen bij de uitwerking van de handels- en van de industriële statistieken moeten toepassen om de vergelijking mogelijk te maken, deze zijn neergelegd in afzonderlijke Bijlagen tot de Conventie. Blijkens artikel 3 van het Verdrag moeten de Regeeringen zich verbinden voor de samenstelling van de statistieken van den buitenlandschen handel de beginselen te volgen in de eerste der Bijlagen aangegeven. Ten opzichte van de toepassing der in de volgende Bijlagen neergelegde methoden, resp. van de statistieken van de visscherij, de productie der voornaamste delfstoffen en metalen, de productie der nijverheid en van de indices der industriële bedrijvigheid, is aan de Regeeringen een grootere mate van vrijheid gelaten.

Zoo verlangt het Verdrag bijv. met betrekking tot

¹⁾ Vóór de oprichting van het Institut International de Statistique hadden geregeld internationale statistische congressen plaats; het eerste in 1853 te Londen op initiatief van Quételet.

de statistiek van de productie der nijverheid slechts, dat de Hooge Verdragsluitende Partijen verklaren zullen in het algemeen de beginselen te aanvaarden, die ten grondslag liggen aan Bijlage IV, welke aan het Verdrag toegevoegd is als een model-schema van een telling van de productie der nijverheid, en dat zij overeenkomen, „de mogelijkheid te onderzoeken diegene van deze beginselen te volgen, welke toepassing zouden kunnen vinden, wanneer zij tot een volledige of een gedeeltelijke telling van het in genoemde Bijlage aangegeven type wenschen over te gaan”.

De redactie der artt. 4 tot en met 7 is zoodanig gekozen, dat de Bijlagen, waarnaar de artikelen verwijzen, wel als algemeen richtsnoer moeten worden genomen, maar dat zij geenszins woordelijk behoeven te worden gevolgd, terwijl bovendien de toepassing ervan slechts zal geschieden voor zoover het betrokken land zulks wenschelijk en mogelijk acht.

Over de methode van de beroepstelling en de indexcijfers der prijzen is niets in afzonderlijke Bijlagen gezegd. Slechts enkele aanwijzingen omtrent de periodiciteit e.d. vindt men in de artikelen van het Verdrag zelf. Opvallend groot is het aantal malen, dat in het Verdrag „si possible” of een daaraan verwante uitdrukking voorkomt, waaruit wel blijkt, hoezeer men er naar gestreefd heeft, zooveel mogelijk aan de wenschen der verschillende landen tegemoet te komen, teneinde hen in de gelegenheid te stellen het Verdrag te teekenen.

Laat ons thans eens nagaan wat er in Nederland moet gebeuren, om de statistiek aan de in het Verdrag gestelde eischen te doen beantwoorden.

De Nederlandsche *handelsstatistiek* voldoet reeds aan hetgeen gevraagd wordt; alleen ontbreekt er op het oogenblik nog het postpakkettenverkeer over onze grenzen aan.

Onlangs is echter een wetsontwerp tot heffing van statistiekrecht bij den in- en uitvoer van postpakketten aangenomen en men mag dus aannemen dat ook deze pakketten binnenkort in de handelsstatistiek zullen worden opgenomen. Ook kan ons land, zonder dat dit noemenswaardige kosten meebrengt en zonder bemoeilijking van den handel, deelnemen aan de door de Conventie verlangde proef van één jaar, om, voor zoover men over de gegevens beschikt, een statistiek samen te stellen, waarbij de invoer van een zeker aantal door elke Regeering te kiezen artikelen wordt onderscheiden naar a) de landen van oorsprong of productie, b) de landen van consignatie of herkomst, c) de landen van aankoop, en waarbij de uitvoer wordt onderscheiden naar 1) de landen van verbruik, 2) de landen van consignatie of bestemming en 3) de landen van verkoop. Tot deze proef werd besloten, omdat de Conferentie het niet eens kon worden over hetgeen als „land van herkomst” en „land van bestemming” beschouwd moest worden. Na afloop van de proef in de verschillende landen, kunnen dan de voor- en nadeelen van de drie methoden bestudeerd worden door het hierna vermelde Comité van experts, dat aan de Regeeringen een advies zal uitbrengen met het oog op een nadere overeenkomst.

Een *beroepstelling* is in Nederland reeds bij verscheidene volkstellingen gehouden en heeft ook einde 1930 weer tegelijk met de volkstelling plaats gehad.

Van onze *landbouwstatistiek* en onze *visscherijstatistiek* kan men zeggen, dat zij reeds aan de gestelde eischen voldoen. Evenzoo van de *algemeene landbouwtelling*, die zoo mogelijk eens in elk tienjarig tijdperk in den geest van de voorstellen van het Internationale Landbouwinstituut gehouden moet worden. Ook de verlangde gegevens nopens de *minerale productie* kunnen zonder bezwaar gegeven worden.

Een *bedrijfstelling* — de eerste in ons land — werd ingevolge de wet van 31 Juli 1930 Stbl. 348 op 31 December 1930 gehouden. Wel moet zij volgens de Conventie periodiek, en, zoo mogelijk, om de tien jaar

herhaald worden, maar de Regeering blijft tenslotte vrij in de bepaling van het aantal jaren tusschen twee opeenvolgende tellingen.

Onze *statistiek van de productie der nijverheid* is nog wel heel onvolledig, doordat zij slechts een 24-tal takken van bedrijf omvat, maar acht de Regeering het thans niet wenschelijk om uitbreiding aan deze statistiek te geven, dan behoeft hierin op grond van de redactie van het desbetreffend artikel, geen belemmering te worden gezien om het Verdrag te ratificeren.

Blijkens de Memorie van Antwoord op Hoofdstuk V van de Staatsbegroting voor 1931 zou tot samenstelling van *productie-indices* worden overgegaan, zoodra het Verdrag geratificeerd is.

Wat de *prijstatistieken* betreft herinneren wij er aan, dat het Centraal Bureau voor de Statistiek al gedurende een reeks van jaren maandelijksche indexcijfers van den loop der groothandelsprijzen publiceert. Indexcijfers van de kosten van het levensonderhoud worden ten onzent van Rijkswege niet samengesteld, maar in dit gemis wordt op gelukkige wijze voorzien door de Statistische Bureaux der gemeenten Amsterdam en 's-Gravenhage.

Zoo zien wij dat de statistieken en tellingen, die het Verdrag voorschrijft, bij ons reeds bestaan of door de Regeering toegezegd zijn. Volgens de letter van het Verdrag is de Regeering tot geen verdere uitbreiding van de statistiek verplicht dan tot die, waartoe zij reeds besloten had, nl. de statistiek van den in- en uitvoer per postpakket, de bedrijfstelling en den productie-index. Verplichtingen, welke financiële gevolgen van beteekenis zouden hebben, legt het Verdrag dus niet op, en ten opzichte van de toepassing der aangegeven methoden — methoden, welke in het algemeen bij de samenstelling der statistieken in ons land reeds gevolgd worden — is aan de Regeeringen een groote vrijheid gelaten.

Toch zal de Regeering, naar uit de Memorie van Toelichting blijkt, zoo het Verdrag goedgekeurd wordt, bij de nederlegging van de acte van bekrachtiging nog eene verklaring afleggen van de wijze, waarop zij voornemens is, het Verdrag ten opzichte van verschillende punten te interpreteren.

Thans nog een enkel woord over artikel 8 van het Verdrag, dat voorziet in de instelling van een Comité d'experts, dat de bevoegdheid heeft zelf voorstellen tot verbetering of uitbreiding van het Verdrag te doen en de taak dergelijke voorstellen van de contracteerende landen te overwegen. Ook zullen de experts geroepen kunnen worden om geschillen over de toepassing van het Verdrag tot oplossing te brengen.

Ter geruststelling van ondernemers, die mochten vreezen, dat de statistische publicaties hun zaak benadeelen, nog het volgende. Men mag aannemen, dat geen enkel land statistische gegevens, waardoor Staatsbelangen of belangen van bepaalde bedrijven en ondernemingen op ernstige wijze geschaad zouden kunnen worden, zal publiceren. Dergelijke gegevens worden uit de statistiek weggelaten of men combineert ze met andere posten. Het was niet alleen Nederland, dat op de Conferentie in Genève blijk gaf, zich deze vrijheid te willen voorbehouden. Ter tegemoetkoming aan dit verlangen is in het Protocol o.a. opgenomen, dat geen bepaling van het Verdrag de verplichting oplegt om statistieken samen te stellen en te publiceren, die het bekend worden van gegevens betreffende een particuliere instelling tengevolge zouden hebben. Ook is overeengekomen, dat een land ingeval van overmacht of van ernstige voorvallen, welke de veiligheid van den Staat bedreigen, de toepassing van de bepalingen van het Verdrag kan opschorten. Verder zullen in de Handelsstatistiek geen aanduidingen behoeven voor te komen over de hoeveelheden van speciale goederen, wanneer de aanduidingen uit statistisch oogpunt van geen practisch

belang zijn. In de Maandstatistiek kunnen de opsomming der goederen en de gegevens in verkorten vorm worden weergegeven.

Omdat het Verdrag zelve, naar uit het bovenstaande blijkt, slechts een heel bescheiden stap is op den weg, die tot de vergelijkbaarheid van de statistieken der verschillende landen leidt, omdat het eigenlijk niet meer dan een minimum weergeeft, zijn in de Slotacte een aantal „Aanbevelingen” opgenomen, waarbij de landen o.a. uitgenoodigd worden, naar gelang van hun economische ontwikkeling, meer uitvoerige statistieken te publiceren dan volgens het Verdrag geëischt is, hun terrein van statistisch onderzoek, rekening houdend met de adviezen van het Comité d'Experts, geleidelijk uit te breiden en, indien zij beschikken over goed ontwikkelde Statistische Diensten, desgewenscht ook met behulp van het Comité d'Experts, officieele of officieele ententes te sluiten met betrekking tot de vergelijkbaarheid van bepaalde door hen gepubliceerde statistieken, die geen voorwerp van het Verdrag zijn.

Het Verdrag is reeds op 14 December 1930 in werking getreden omdat het toen reeds door het vereischte aantal van tien landen geratificeerd was. Thans hebben dit reeds 15 landen gedaan, terwijl nog 4 andere landen toegetreden zijn.

Ook voor Nederlandsch-Indië kan het Verdrag, blijkens het overleg met het Bestuur aldaar, behoudens eenige reserves ten aanzien van de handelsstatistiek en de statistieken van de visscherij, de nijverheid en het mijnwezen worden aanvaard. De Volksraad heeft gunstig over het wetsontwerp geadviseerd. Vandaar dat de Regering in het wetsontwerp de bevoegdheid gevraagd heeft, het Verdrag te zijner tijd, onder bedoeld voorbehoud, ook voor Nederlandsch-Indië van toepassing te doen worden. Voor West-Indië zou dit niet kunnen, omdat de administratieve outillage aldaar het niet toelaat.

V. D. V. I.

DE ROEBEL.

In de officieele pariteit van den Roebel tegenover andere muntsoorten heeft het tegenwoordige bewind weinig of geen verandering gebracht, en de pariteit van den gouden Roebel is f 1,28.

Deze Roebel echter is thans een uitsluitend theoretische munt, en wie de genoemde goudpariteit toepaste op de begrotingen, die de regeering te Moskou af en toe publiceert, zou een indruk krijgen, die van de werkelijkheid ten eenen male verschilt.

De Russische Staatsbegrotingen dienen in haar wezen scherp onderscheiden te worden van het begrip, dat men gewoon is aan een Staatsbegrooting te hechten. Immers, zij omvatten niet alleen de ontvangsten en uitgaven van de eigenlijke administratieve organisatie; zij sluiten ook het grootste deel in van de nationale productie van grondstoffen, voedingsmiddelen en fabrikaten, daar van die productie het grootste deel door den Staat wordt geëxploiteerd.

Het is echter niet mogelijk den financieelen toestand van Rusland na te gaan, omdat de begrotingen tal van posten verzwijgen, en men niet kan weten, onder welke hoofden die gebracht zijn. Zoo wordt niets opgegeven voor de kosten der „Comintern”, noch van importen en exporten der edele metalen, of van de gelden die Russische ballingen van uit den vreemde aan hunne verwanten overmaken, noch ook van het provenu van kostbaarheden, schilderijen, meubelen enz. afkomstig van de keizerlijke paleizen en van de onteigende woningen der aristocratie, der rijke kooplieden e.d. Ook wordt de waarde der door den Staat uitgevoerde handelsartikelen niet opgegeven, noch ook die der invoeren. Verder verneemt men uit de begroting niets omtrent de uitgaven voor

diplomatieke en handels-missies naar den vreemde, of omtrent die der vreemde technische specialiteiten die in Rusland werkzaam zijn in dienst van den Staat.

Wel worden af en toe gegevens gepubliceerd omtrent in- en uitvoeren. Volgens Goutchkoff¹⁾ zouden gedurende 1929—1931 (van 1 Jan. 1929—30 Juni 1931 = 30 maanden) de exporten hebben bedragen Rb. (goud) 2269,1 en de Importen Rb. (goud) 2400,6, zoodat gedurende dien tijd de handelsbalans ten bedrage van Rb. 131,5 millioen negatief was. Nopens de betalingsbalans tasten wij, bij gebrek aan gegevens, geheel in het duister. Bij de gissingen, waartoe wij ons wel dienen te beperken, zijn er enkele dingen die wij toch als vaststaand mogen aannemen, bijv. het feit, dat Rusland stellig geen crediteurstaat is zooals Nederland, de V. S., Frankrijk, Engeland enz. Verder, dat Rusland niet, zooals andere Europeesche landen, uit het toeristenverkeer eenige belangrijke winst kan boeken, of uit hoofde van bewezen diensten, zooals vracht, assurantiepenningen, of bankcommissie iets te vorderen heeft, zoodat er geene zoogenaamde „occulte” exporten zijn. Uit het exporteeren van intellectueele producten kan evenzeer slechts geringe winst voortkomen. De Russische films, die alle propaganda-films zijn, kosten vermoedelijk meer dan zij in den vreemde opbrengen. Ook is er weinig sprake van het uitvoeren van wetenschappelijke lectuur, daar die niet, of bijna niet, geproduceerd wordt zooals in de beschaafde wereld.²⁾ En zoo reduceeren zich de weinige activa, die in den vreemde te gelde kunnen worden gemaakt om de passieve handelsbalans aan te vullen, tot platina³⁾, goud in de staatsbank, en tenslotte de kunstverzamelingen. Maar omtrent de reeds uitgevoerde stukken uit deze laatste weten wij niets positiefs, daar de cijfers geheim gehouden worden. Daar zij afkomstig zijn uit de eeuwen sedert Catharina de Groote, toen Rusland enorme bedragen in Europa kon leenen, moeten zij zeer omvangrijk zijn.

Trouwens, alleen reeds uit den catalogus van de Ermitage te St. Petersburg⁴⁾ weten wij, dat die collectie o.a. 42 Rembrandts, en ongeveer 275 Van Dijkens, Rubensen, Jan Steens, Ruysdaels e.a. bezat. Volgens een bericht in het Alg. Hbld. van 14 Aug. 1930 waren er toen, via Berlijn, onderhandelingen met Engeland en de V. S. omtrent den verkoop van een deel der verzameling gaande. Misschien heeft het Rijksmuseum iets weten te bemachtigen. Maar wij weten het resultaat niet. Ook kan de wereld-crisis en de prijsdaling aller kostbaarheden den verkoop slechts tegenhouden en zou die slechts zeer geleidelijk — ook in betere tijden — moeten geschieden, ten einde de prijzen niet te bederven. En zelfs in goede tijden zal zich de vraag voordoen, of de verkoop wel die honderden millioenen zal opleveren, die noodig zijn nu Ruslands crediet verdwenen is.

Zoo blijft dan alleen nog het goud bij de Staatsbank over als hulpmiddel voor de stabilisatie van de betalingsbalans. Volgens de berekening van den reeds geciteerden Russischen schrijver Goutchkoff zou de goudvoorraad te Moskou, die den 1en Januari 1928 werd opgegeven als te bedragen Rb. 192.000.000, thans geslonken zijn tot Rb. 75.000.000⁵⁾, want terwijl de productie van goud in Rusland van 1 Januari 1928—30 Juni 1931 Rb. 193.000.000 bedroeg, was het totaal der exporten gedurende diezelfde periode (volgens de

¹⁾ L'endettement et la solvabilité du Gouvernement des Soviets. Paris, October 1931.

²⁾ Waar trouwens het totale bedrag betrekkelijk gering is in vergelijking met het totaal.

³⁾ Waarvan de productie op een waarde van f 25.000.000 per jaar wordt geschat.

⁴⁾ Een exemplaar ligt vóór mij.

⁵⁾ Volgens Hübner's Geogr. St. Tabellen 1932 Ausgabe blz. 530 zou de goudvoorraad bij de Staatsbank slechts 48.000.000 Roebel bedragen.

officiële cijfers der importeerende Europeesche landen) Rb. 312.000.000, zoodat het genoemde bedrag van Rb. 75.000.000 op 1 Juni 1931 zou resteeren. Daarvan is vermoedelijk nog tot dato een deel geëxporteerd, waarbij met de productie van goud in Rusland zelf rekening is gehouden. Kortom tijd geleden meldde een officieel bericht uit Moskou, dat men verder geen goud meer zou exporteeren, een bericht, hetwelk te denken geeft.¹⁾

Onder de omstandigheden is het geen wonder, dat de Russische Regeering opnieuw verplicht is geweest tot de uitgifte van oninwisselbaar papieren geld. Hieromtrent bezitten wij echter positieve gegevens, welke ontleend zijn aan de Ekonomitsjeskaja Zjissn van 1 en 14 November jl.

Volgens die gegevens was de omloop van papieren geld op dien datum als volgt:

Bankpapier	Rb. 2.596.000.000
Schatkistbons	„ 2.414.000.000
Klein geld (koper etc.)	„ 309.000.000
Totaal	Rb. 5.319.000.000

en het is dan ook niet te verwonderen, wanneer wij uit de Krasnaja Gazeta van 31 Oct. jl. vernemen, dat de volgende prijzen officieel te St. Petersburg genoteerd werden:

Boter . Rb. 12—17	per kilo (à f 1,28 = f 15,36 à f 21,76)
Kaas .. „ 14—14½	„ „ (do. „ 17,92 „ „ 18,56)
Worst . „ 4½—5	„ „ (do. „ 5,76 „ „ 6,40)
Spek .. „ 8½	„ „ (do. „ 10,88 „)

Daaruit blijkt dus, dat de inflatie, die onvermijdelijk komen moest, reeds zeer ver gevorderd is. De genoteerde prijzen zijn niet die van de „vrije” markt (waar de goederen afkomstig zijn van de betrekkelijk weinige boeren die niet bij de Staatslandbouwbedrijven zijn ingelijfd²⁾), maar van de in de Staatsmagazijnen verkochte regeringsgoederen. De prijzen op de „vrije” markt zijn vermoedelijk hooger.

Uit den aard der zaak is men in Duitschland, maar ook, zooals nader blijken zal, in de Ver. Staten, beter op de hoogte van Russische toestanden dan elders, waarschijnlijk omdat voornamelijk uit deze twee landen de ingenieurs en technici worden gerecruteerd, die in grooten getale in dienst der Russische regeering zijn getreden, en zonder wier hulp deze laatste, bij gebrek aan Russisch geschoold personeel, niets tot stand vermag te brengen. Zij zijn het, die uit hoofde van hun beroep beter dan wie ook, op de hoogte zijn van de heerschende toestanden, en daarvoor naar hunne vaderlanden berichten.

Nu had de Amerikaansche regeering, bij monde van het *Department of Commerce*, reeds in 1928 groote omzichtigheid aan de banken geadviseerd bij het verleen van crediet aan Rusland, en in November jl.³⁾ werd medegedeeld dat met het oog op den financiële toestand van Rusland het verleen van crediet beslist ontraden moest worden.

In het *Jaarverslag* van de *Kamer van Koophandel te Berlijn* over 1932 wordt o.a. gezegd, dat het surplus van Duitschlands handelsbalans voor een groot deel moet worden toegeschreven aan de exporten naar Rusland. Duitschland heeft aan Rusland meer crediet toegestaan dan andere landen, en verdere uitbreiding daarvan is niet gewenscht. Het totale aan Duitschland verschuldigde bedrag is R.M. 1.200.000.000⁴⁾, hetgeen ongeveer de helft is van de geheele buitenlandsche schuld van Rusland.

Volgens officiële gegevens, in de *Frankfurter Zeitung* gepubliceerd, zou Rusland op rekening dier

schuld, gedurende 1932 Rb. 740.000.000 moeten afbetalen. Waarschijnlijk zal het bedrag nog belangrijk verhoogd worden door de voor Rusland noodzakelijke aankopen van geheel onmisbare goederen, die het niet zelf kan produceeren, zooals rubber, wol, sommige katoensoorten, kleurstoffen, machines, technische artikelen, e.d., en zoo zou het totaal voor 1932 wellicht tot Rb. 1.000.000.000 stijgen. (Gelijk aan f 1.280.000.000).

Dat het der regeering in Rusland moeilijk valt, de voor de betaling noodige exportgoederen bijeen te krijgen blijkt, behalve uit bovenvermeld bericht nopens den verkoop van kunstwerken, o.a. uit hare meerdere bereidwilligheid om tot de prijsverhoging der petroleum mede te werken, en vooral uit den thans in Rusland aan den gang zijnden strijd om het graan, waarover de Russische pers zooveel heeft te berichten.

Die strijd heeft haren oorsprong in iets, dat in Rusland nooit heeft bestaan: de door den staat zelve ingevoerde organisatie der vroeger ver uiteen wonende boeren, van wier 26.000.000 aparte bedrijven ongeveer 60 pCt. in 1931 waren ingelijfd in 240.000 collectieve bedrijven, van welke thans het vroeger niet mogelijke verzet schijnt uit te gaan, en waar groote voorraden worden achtergehouden, iets waarover Moskou zich zeer ongerust maakt. Zoo verklaart de *Izvestia* van 21 Nov. l.l. dat „alleen door een geweldige krachtsinspanning de landbouwproducten van de boeren kunnen verkregen worden.”¹⁾

Van het resultaat dier krachtsinspanning zal dan ook zeer veel afhangen voor de reputatie der regeering t.o.v. hare buitenlandsche verplichtingen. En nu is het wel zeer opmerkelijk, dat, wat er in Rusland ook veranderd moge zijn, en dat is zoowat alles, de afhankelijkheid van den financiële steun der beschaafde wereld dezelfde is gebleven. Evenals onder het oude regime de boeren, door de heffing van ontzettende belastingen, gedwongen werden hun graan te verkoopen, hetwelk voor een groot deel geëxporteerd werd, wordt het hun thans met geweld ontnomen of worden zij gedwongen het te produceeren voor den Staat. In beide gevallen moesten eertijds en moeten thans die exporten, evenals die van andere goederen, dienen voor den dienst der leeningen in het buitenland. Daar nu de regeering te Moskou weet, dat zij er niet buiten kan, is er haar alles aan gelegen om haar crediet, of wat daarvan nog over is, te ondersteunen. Vandaar de thans woedende „strijd om het graan”, waarover, zooals reeds opgemerkt, de Russische pers zooveel te berichten heeft.

Intusschen wijst de steeds toenemende inflatie op een steeds toenemend tekort aan geldmiddelen, waaraan alleen de drukpers gemoet kan komen.

¹⁾ Daarentegen schijnen, volgens een bericht in de *Times* van 13 April l.l., groote streken in de Oekraïne en het Z.O., alsmede in W.-Siberië met hongersnood bedreigd te worden, zoodat men voorraden daarheen wenschte te dirigeren, hetgeen echter wegens den slechten toestand der spoorwegen niet mogelijk bleek.

H. DUNLOP.

9 April 1932.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

RAMING VAN DE MET BIETEN BEBOUWDE OPPERVLAKTE VAN EUROPA IN 1932.

Dr. Gustav Mikusch te Weenen schrijft ons:

Bij de gewone moeilijkheden, die de uitwerking van een nauwkeurige raming van de in Europa met bieten bebouwde oppervlakte op een tijdstip, dat de uitzaai nog niet eens geheel en al voltooid is, ontmoet, komt dit jaar nog een speciale factor, waardoor het voor vele landen bijna niet mogelijk is, om een nauw-

¹⁾ In *The Times* van 30 Maart l.l. werd uit Letland bericht dat daar uit Moskou met bestemming naar Berlijn 100 kisten goud waren aangekomen en nog meer onderweg waren. Hoeveel een kist inhoudt, werd niet gemeld.

²⁾ Volgens sommige gegevens zouden nog 40 pCt. der bedrijven vrij zijn, volgens andere minder.

³⁾ *New-York Times* 6 en 7 Nov. en *Sun* 5 Nov. 1931.

⁴⁾ Hiervan garandeert de Duitse regeering 60 pCt.

keurig cijfer voor de met bieten bebouwde oppervlakte te geven.

In Duitschland, in het gebied van de vrije stad Dantzig, in Tsjecho-Slowakije, Hongarije, Polen en Italië wordt op het oogenblik niet, zooals anders meestal gebruikelijk was, met den landbouw een bepaalde oppervlakte gecontracteerd, doch een bepaalde hoeveelheid bieten. De landbouwer moet dus voor zichzelf berekenen, welke oppervlakte zal worden bebouwd, teneinde in den herfst de met de fabriek overeengekomen hoeveelheid bieten ook inderdaad te kunnen leveren, zonder echter tegelijkertijd te moeten vreezen, dat, ingeval van een goeden oogst, een belangrijk gedeelte daarvan niet aan de suikerfabriek kan worden geleverd, doch voor andere doeleinden, in hoofdzaak als voer, moet worden gebezigd.

Daar het, zooals vanzelf spreekt, een persoonlijke zaak is, welken maatstaf de landbouwer daarbij zal aanleggen, het anderzijds den fabrieken onverschillig laat, of meer of minder bieten worden verbouwd, omdat zij toch niet meer dan de overeengekomen hoeveelheid bieten behoeven af te nemen, tast men in het duister over de oppervlakte, waarop eigenlijk de tusschen de fabrieken en landbouwers gecontracteerde hoeveelheid bieten wordt verbouwd. Slechts voor Polen en Italië bestaan er ten deele nauwkeurige opgaven over de met bieten bebouwde oppervlakte, waarvan de oogst voor de suikerfabricatie zal worden gebruikt. In de andere bovengenoemde landen daarentegen (Duitschland, Dantzig, Tsjecho-Slowakije en Hongarije) is men op min of meer betrouwbare berekeningen en gissingen aangewezen.

Daarbij komt nog, dat er behalve de op de normale voorwaarden met de suikerfabrieken afgesloten bietencontracten nog bieten voor voederdoeleinden worden verbouwd, die in den herfst zullen worden gedroogd of op gedatureerde voedersuiker verwerkt, teneinde als veevoeder te dienen. In sommige gevallen komen bieten in verschen toestand ook voor veevoeder in aanmerking. Hoe groot de oppervlakte is, die met dergelijke voor voederdoeleinden bestemde bieten zal worden bebouwd, is thans over het algemeen nog niet te zeggen, te meer daar meestal eerst in den herfst en volgens de oogstuitkomsten en volgens de prijzen voor voer wordt beslist, welk gedeelte van den bietenoogst niet tot suiker wordt verwerkt, doch als voer wordt gebruikt.

Het is dus mogelijk, zelfs waarschijnlijk, dat de in onderstaande raming vermelde cijfers, wanneer de werkelijke cijfers bekend zijn, meerdere rectificatie behoeven dan gewoonlijk. Desondanks zal deze nauwelijks zoo groot zijn, dat zij de waarde van de raming als een zekere richtlijn voor de toekomstige suikerproductie overmatig zal schaden.

In de tabel is de door raming verkregen met bieten bebouwde oppervlakte voor elk-land in 1.000 H.A. aangegeven en wel in het algemeen zonder dat er rekening mede werd gehouden, of de oogst tot suiker zal worden verwerkt of voor veevoeder zal worden gebruikt. Alleen met betrekking tot Polen zijn nauwkeuriger cijfers bekend voor de uitsluitend voor suikerproductie met bieten bebouwde oppervlakte, weshalve ook in de raming de betreffende cijfers voor dit jaar en het vorige jaar zijn opgenomen. Bij de andere landen werd om bovengenoemde redenen van een onderverdeeling afgezien.

Teneinde cijfers voor geheel Europa te vermelden, werd ook de Sovjet-Unie in deze statistiek opgenomen, zonder dat men voor haar juistheid echter in de verste verte zou kunnen instaan. Daar het niet mogelijk is om betrouwbare particuliere berichten uit de Sovjet-Unie te verkrijgen, moet men zich aan de officiële cijfers houden. Voor den huidige bietenbouw bestaat slechts het cijfer van het vijfjarenplan, waarin 1.635.000 H.A. (tegenover een daadwerkelijk met suikerbieten bebouwde oppervlakte van 1.379.000

H.A. in 1931) wordt aangegeven. Het schijnt echter, dat deze oppervlakte dit jaar niet geheel met bieten zal worden bebouwd, omdat de staatsgoederen en de collectieve bedrijven, welke men, met uitschakeling van de nog niet in een collectief bedrijf vereenigde boeren, dit jaar alleen met bieten zal verbouwen, wellicht niet in staat zullen zijn de met bieten bebouwde oppervlakte met bijna een vijfde uit te breiden. Bovendien doet het niet te controleeren gerucht de ronde, dat de in de Sovjet-Unie beschikbare hoeveelheid bietenzaad geen noemenswaardige uitbreiding van bebouwde oppervlakte ten aanzien van het vorige jaar toelaat. Er blijft echter niets anders over dan het cijfer van het vijfjarenplan voor de raming te nemen, zoolang er geen ander betrouwbaar cijfer bestaat.

Intusschen kan men echter alleen ernstig rekening houden met de cijfers voor Europa zonder Rusland. Voor dit gebied bedraagt de vermindering ten opzichte van het vorige jaar 9.5 pCt. en ten opzichte van 1930 zelfs 26.6 pCt.

Deze achteruitgang is het resultaat van een grooteren uitzaai in eenige landen en van een nog grooteren achteruitgang van den bietenbouw in andere. Daarbij is de verdeeling van de oppervlakte zoo, dat, indien de huidige suikeropbrengst per H.A. met het gemiddelde van de laatste vijf jaren zou overeenkomen, de totale suikerproductie van Europa, zonder de Sovjet-Unie, ongeveer even sterk zou dalen dan de bebouwde oppervlakte.

Wanneer men de cijfers voor de huidige bebouwde oppervlakte met die van het vorige jaar vergelijkt, dan ziet men, dat de groote producenten, die met hun overschotten ter wereldmarkt komen (Duitschland, Tsjecho-Slowakije en Polen) den uitzaai sterk inkrimpen, dat ook de fabrieken in Italië en Spanje wegens de opeenhooping van voorraden als gevolg van overproductie in vroeger jaren en door de onmogelijkheid om de overschotten bij de lage wereldmarktprijzen uit te voeren, tot beperking van den uitzaai zijn overgegaan. Een grooteren uitzaai geven, wat de groote productielanden betreft, slechts Frankrijk en Groot-Brittannië te zien. Met behulp van de ook voor het nieuwe begrotingsjaar geldende staatsubsidie heeft men na den tegenslag van het vorige jaar in Groot-Brittannië dit jaar den bietenbouw weder uitgebreid, waartoe de slechte prijzen van alle andere veldvruchten hebben medegewerkt.

Van de andere productielanden is eigenlijk slechts Hongarije en desnoods het gebied van de vrije stad Dantzig zuiver een uitvoerstaat. In beide gebieden wordt de cultuur evenals in Duitschland, Tsjecho-Slowakije en Polen beperkt.

België en Nederland voeren ook uit, doch deze uitvoer wordt geheel of ten deele door suiker gecompenseerd, welke uit het buitenland wordt geïmporteerd en na raffinage weder uitgevoerd. Zowel in België als in Nederland werd de bietenbouw dit jaar ten opzichte van het vorige uitgebreid, waartoe in Nederland in de eerste plaats de verhooging van de staatsubsidie van ca. f 4.50 tot f 8.25 heeft medegewerkt.

Ook in Denemarken en Zweden moet de grootere uitzaai worden toegeschreven aan het ingrijpen van den staat, die een bepaalden bieten- en suikerprijs garandeert en de concurrentie van buitenlandsche suiker onschadelijk maakt, doordat de invoer voor particulieren onmogelijk is. De regeering in Bulgarije heeft zich van haar oorspronkelijk plan tot een grooteren uitzaai door de fabrieken, die reeds groote waardelooze voorraden bezitten, laten afbrengen en zich met handhaving van een even groote met bieten bebouwde oppervlakte als verleden jaar tevreden gesteld. Met de zorg om de overschotten te verkoopen tegen wereldmarktprijzen, die slechts een klein gedeelte van de productiekosten dekken, blijven de Bulgaarsche fabrieken weliswaar zitten. Hun collega's in

het naburige Joego-Slavië zijn er beter aan toe, omdat daar de bebouwde oppervlakte, ten deele vrijwillig en ten deele als gevolg van de ongunstige weersgesteldheden in het voorjaar, achteruit is gegaan, terwijl in Roemenië dit jaar weder een grootere uitzaai kon plaats vinden.

Tenslotte blijft de bietenbouw in Oostenrijk praktisch op het niveau van het vorige jaar en zullen, indien de oogst goed is, productie en consumptie waarschijnlijk in evenwicht zijn.

De landen, wier productie verre bij de consumptie ten achter blijft, zoals Zweden, de Iersche Vrijstaat, Zwitserland, Finland, Letland, Lithauen en Turkije, geven een grooteren uitzaai te zien.

Raming van de met bieten bebouwde oppervlakte (1932) en bietsuikerproductie (1931/'32) in Europa.

	Met bieten bebouwde oppervlakte in 1000 H.A.			Bietsuikerprod. in 1000 metr. tonn. ruwsuikerwaarde	
	Raming 1932	Opbr. 1931	Opbr. 1930	Raming 1931/2	Opbr. 1930/1
Duitschland	275	348 ¹⁾	470 ¹⁾	1.600	2.547
Dantzig	5	6	8	20	38
Tsjecho-Slowakije	140	177	237	810	1.143
Oostenrijk	44	43	36	163	150
Hongarije	38	56	66	125	234
Frankrijk	235	230	257	873	1.205
België	54	51	56	203	283
Nederland	42	37	58	172	296
Polen	119 ²⁾	138 ²⁾	180	493	782
Denemarken	37	29	32	122	168
Zweden	39	35	37	144	187
Italië	68	107	114	363	415
Spanje	95	115	93	400	322
Joego-Slavië	35	37	47	86	103
Roemenië	20	15	43	48	182
Bulgarije	11	11	22	26	58
Zwitserland	1	1	1	6	6
Groot-Brittannië	115	95	141	268	460
Iersche Vrijstaat	5	2	5	6	26
Finland	2	2	1	4	4
Letland	8	4	2	10	7
Lithauen	5	3	1	5	—
Turkije	10	9	5	16	10
Europa zonder					
Sovjet-Unie	1.403	1.551	1.912	5.963	8.626
Sovjet-Unie	1.635 ³⁾	1.379	1.069	1.600	1.979
Totaal Europa	3.038	2.930	2.981	7.563	10.605

¹⁾ Hiervan voor suikerproductie 1931/'32: 318.522 H.A.; 1930/'31: 463.189 H.A. Eenzelfde onderverdeling voor 1932/'33 kan nog niet worden gegeven.

²⁾ De voor Polen vermelde cijfers hebben slechts betrekking op de bebouwde oppervlakte van de tot suiker verwerkte bieten.

³⁾ Cijfer van het officiële plan; het is echter zeer onwaarschijnlijk, dat de bebouwing dezen omvang zal bereiken.

* * *

Uit de ontwikkeling van den huidige bietenuitzaai in Europa blijkt duidelijk, dat de buitengewoon ongunstige suikerprijzen slechts in die landen, die met een noemenswaard gedeelte van de productie op de wereldmarkt verschijnen, tot een vermindering van den uitzaai zullen leiden. Bovendien valt ook nog in eenige andere landen een achteruitgang van den uitzaai te constateeren (Italië, Spanje, Joego-Slavië), doch de oorzaak hiervan is de opeenhooping van aanzienlijke voorraden, terwijl de lage wereldmarktprijs met de inkrimping ten hoogste zooveel te maken heeft, dat deze landen er daardoor nog minder dan in normale tijden aan denken, om de overschotten uit te voeren.

Overigens handhaaft de bietenuitzaai, beschermd door hooge invoerrechten of andere protectionistische maatregelen, of aangemoedigd door uitzaai- of productieprijzen, zich op het oude niveau of neemt zelfs nog toe.

Deze feiten toonen duidelijk, dat diegenen dwalen, die aan de als onverbiddelijk en onvermijdelijk gezegen wet van vraag en aanbod ook thans nog een reguleerende werking ten aanzien van de productie

toeschrijven. Wanneer men ziet, dat ondanks de zeer lage suikerprijzen op de wereldmarkt de bietenbouw juist in de kleine productielanden van Europa voortdurend wordt uitgebreid, wanneer men bedenkt, dat bijna elk jaar een nieuw suikerland wordt ontsloten (wij herinneren voor de laatste jaren slechts aan de oprichting van een suikerindustrie in Kenya, Somaliland, Britsch Congo en Florida; Argentinië heeft zich naast de oude rietsuikerindustrie op een nieuwe bietsuikerindustrie toegelegd; verder zijn Lithauen en Perzië tegenwoordig tot de suikerproducerende landen toegetreden en volgend jaar komen wellicht Uruguay en Chili aan de beurt; tegelijkertijd breidt Britsch-Indië zijn suikerproductie voortdurend uit en hetzelfde geschiedt in andere streken), dan blijft voor de oude uitvoerlanden redelijkerwijze slechts over, om hun productie aan te passen aan hetgeen op het voor hen ter verzorging overblijvende gebied kan worden ondergebracht.

Met een planmatige aanpassing van de productie aan de behoefte werd door de internationale overeenkomst van 1932 een aanvang gemaakt. Al mag de uitvoering van dit plan ook wel wat te wenschen overlaten, toch zijn de richtlijnen zoo verstandig en doelmatig, dat zij ook door vele landen, die met de overeenkomst niet direct te maken hebben — wij noemen slechts Frankrijk, Italië, Spanje en Japan-Formosa — werden gebruikt, om verdere nadeelen van een overproductie te voorkomen. Dit is een belangrijke overwinning van de grondbeginselen van het z.g. Chadbourne-plan, die ook aan diegenen van de leden van de internationale overeenkomst te denken zou moeten geven, die tegen de daar getroffen regeling van productie en uitvoer stemming maken.

(Nadruk verboden.)

AANTEKENINGEN.

De invloed van de technische rationalisatie op de werkgelegenheid.

Het is algemeen bekend, dat het vraagstuk van den invloed van de rationalisatie op de werkgelegenheid buitengewoon gecompliceerd is. De voorstanders van rationalisatie weigeren te erkennen, dat de rationalisatie over de geheele wereld een leger blijvende werklozen in het leven heeft geroepen. Hun motiveering is zeer eenvoudig. Men geeft toe, dat de invoering van technische nieuwigheden noodzakelijk besparing van arbeidskrachten medebrenkt, hetgeen tot uiting komt in het ontslag van een aantal werknemers. Men haast zich echter hieraan toe te voegen, dat dit het noodlottig gevolg van elken technischen vooruitgang is en dat het, over het geheel genomen, gaat om werkloosheid van voorbijgaanden aard, doordat de verlaging van de productiekosten als gevolg van de toepassing dezer nieuwe methoden niet kan nalaten een toeneming van de koopkracht van de maatschappij in haar geheel teweeg te brengen. Tenslotte worden de uitgedreven arbeiders weder in een anderen tak van het bedrijfsleven te werk gesteld, waardoor het welvaartspeil van de geheele bevolking aanhoudend stijgt, aldus de heer G. Khérian in de Revue d'Economie Politique van Jan./Febr. 1932, waaraan wij hier het volgende ontleenen.

Men moet toegeven, dat de voorstanders van technische uitvindingen hebben getracht de oude theorie van de automatische verplaatsing, waarvoor zij het proefondervindelijke bewijs in de Amerikaansche statistieken wilden zien, in een anderen vorm te gieten.

Deze statistieken zijn buitengewoon leerzaam, want zij vermelden niet alleen op geregeld wederkerende tijden den omvang van de productie in de verschillende bedrijfstakken, doch tevens den omvang van de bedrijvigheid in de meeste beroepen. De volgende tabel geeft de indexcijfers van den Federal Reserve Board voor de jaren 1919—1929 betreffende de industriële productie, het aantal in de fabrieken te

werkgestelde arbeiders, de productie per arbeider, het bedrag der betaalde loonen, alsmede het gemiddelde loon per arbeider.

Jaar	Industriële productie	Aantal in de fabrieken tewerkgestelde arbeiders	Productie p. arbeider	Tot. betaalde loonen	Loon per arbeider
1919	100	100	100	100	100
1920	104	101	103	120	119
1921	80	77	104	79	103
1922	104	84	124	83	99
1923	120	97	124	105	108
1924	112	90	124	98	109
1925	125	93	134	103	111
1926	129	94	137	106	113
1927	126	92	137	104	113
1928	132	91	145	104	114
1929	142	94	151	110	117

Hieruit blijkt, dat de omvang van de industriële productie van 1919 tot 1929 van 100 tot 142 is gestegen, terwijl het aantal arbeiders in hetzelfde tijdvak van 100 tot 94 is gedaald. Deze daling van het aantal in de fabrieken tewerkgestelde arbeiders van 6 pCt. moet ongetwijfeld aan de rationalisatie worden toegeschreven; de daling zou veel grooter zijn geweest, indien bepaalde betrekkelijk nieuwe industrieën niet in den loop van dezelfde periode vele arbeiders zouden hebben tewerkgesteld, die in oudere industrieën overbodig waren geworden.

Anderzijds was het door een ongelukkigen samenloop van omstandigheden niet mogelijk de werkloze industrie-arbeiders naar het platteland over te brengen, doordat de structuur van den landbouw in de Ver. Staten in het genoemde tijdvak geheel gewijzigd werd door de industrialisatie van den Amerikaanschen landbouw. Als typisch voorbeeld noemen wij de buitengewone sterke toeneming van het aantal tractoren van 246.000 in 1920 tot 853.090 in 1929. Indien men bedenkt, dat de aanschaffing van één tractor automatisch 5 arbeiders uitschakelt, begrijpt men eenigszins welken invloed deze stijging heeft uitgeoefend. Tengevolge van deze agrarische revolutie heeft het platteland in het laatste decennium 3.800.000 bewoners verloren.

Indien men zijn onderzoekingen tot de industrie en den landbouw in de Ver. Staten beperkt, is het niet te ontkennen, dat de rationalisatie in deze bedrijfstakken blijvende werkloosheid heeft doen ontstaan. De voorstanders van rationalisatie stellen hier tegenover, dat men zijn onderzoekingen veel verder moet uitstrekken en zich dient af te vragen, of de uit de fabrieken of den landbouw gedreven arbeiders niet elders emplooi hebben gevonden. Zulks schijnt juist het geval te zijn geweest in de genoemde periode in de Ver. Staten, want de statistieken toonen aan, dat tot de crisis van 1929 vier soorten van bedrijven (transportwezen, handel en bankwezen, vrije beroepen, openbare diensten) erin geslaagd zijn de slachtoffers van de rationalisatie onder de industriële en landarbeiders op te nemen. Volgens Lawrence B. Mann, van het Department of Commerce, was de toeneming van het aantal arbeiders in de periode van 1920—1927 in enkele bedrijfstakken als volgt: in de automobiellindustrie, 1.166.000; hotels en restaurants, 525.000; kappers en manicures, 169.000; onderwijs, 185.000; filmindustrie, 150.000; elektrische koelinstallaties, 125.000; radio-industrie, 125.000; verzekeringsagenten, 96.000.

De heer M. L. Urwich komt in zijn studie „Rationalisation does not lead to Unemployment” tot de conclusie, dat in de periode van 1920 tot 1927 de rationalisatie in de Ver. Staten weliswaar 1.445.000 arbeiders overbodig heeft gemaakt, maar dat zij daarentegen direct of indirect weer werk aan 1.907.000 arbeiders heeft verschaft.

Contingenteering van vuurvast materiaal.

Uit de Handelingen van de Tweede Kamer van 28 April jl. (Vel 582, blz. 2255) blijkt, dat Z.E. Minister Verschuur bij het contingentereeringdebat een bestrijding heeft gegeven van het artikel van den Heer Ir. C. E. Dutilh, dat in ons weekblad van 13 April jl. is opgenomen. De critiek van den Minister op dit artikel is zoo belangrijk, dat wij niet willen nalaten de betreffende passage uit zijn rede hier in haar geheel over te nemen:

„Nu stel ik er toch wel prijs op om een enkel beroemd geval, dat geval van den heer Dutilh, dat alleen beroemd is geworden, doordat het in een hoogstaand tijdschrift is gekomen, even aan te roeren.

Ik heb hier een lijst van al de personen en instellingen, die gehoord zijn ter zake van het vuurvaste materiaal, waarvan ik straks heb medegedeeld, dat het advies van de commissie negatief is uitgevallen.

Wanneer men die lijst ziet, ik zal haar niet voorlezen, om het Rijk niet op kosten te jagen door haar in de handelingen te doen opnemen, zal men aanstonds de gedachte krijgen: hoe kan men nu spreken van een niet ruime raadpleging van de betrokkenen? Het is nog sterker. Die mijnheer, dien ik zoo juist noemde, schrijft in de Economisch-Statistische Berichten, dat, behalve enkele grootverbruikers, geen importeurs aanwezig waren. Nu is de waarheid dat alle grootverbruikers vertegenwoordigd waren en dat twee van de belangrijkste importeurs aanwezig waren, zoodat die mijnheer op gespannen voet met de waarheid leeft.

Zonder critiek wordt een dergelijke beschouwing, die inderdaad de verdienste heeft van een aardig verhaal te bevatten en vlot leesbaar te zijn, in een hoogstaand blad als de Economisch-Statistische Berichten opgenomen en dan, zonder dat er weer eenige critiek in den weg treedt, gaat zoon bericht huppelend door de geheele Nederlandsche pers; en maakt hier zelfs eenigen indruk op dit hooge Staatscollege.”

Wij hebben ons naar aanleiding van deze passage uit de rede van den Minister tot den heer Dutilh gewend, die ons daarop de volgende mededeeling heeft doen toekomen:

De lijst van gehoorde personen en instellingen moge lang zijn, het gaat erom of zij werkelijk de voornaamste belanghebbenden bevat. Hierover kan de Kamer ook na de rede van den Minister niet oordeelen. Hieromtrent kan ik slechts mededeelen, dat ik van twee onzer drie grootste fabrieken van stoomketels weet, dat hun voor de vergadering met belanghebbenden op 8 Maart geen uitnodiging is geworden. Toch zijn ketelfabrikanten in dubbelzinnig belanghebbend: de prijs van het benodigde vuurvaste materiaal is een factor van belang in hun kostprijsberekening, de deugdelijkheid ervan is een voorwaarde voor het goed functionneeren en de bedrijfszekerheid van hun installaties.

Wat betreft de ter vergadering op 8 Maart aanwezigen, moet de Minister onjuist zijn ingelicht. Ik zend de redactie van dit tijdschrift, tegelijk met dit naschrift, een lijst van de namen van alle op die vergadering verschenen personen, met daarbij opgegeven hun functies, omdat zij er wellicht bezwaar tegen zouden kunnen hebben hier te worden genoemd. Die lijst bevat, naast de belanghebbenden bij vuurvast materiaal, ook de namen van een vierstal personen, waaronder twee importeurs van wand- en vloertegels, die opgekomen waren, omdat in deze zelfde zitting ook de contingentereering van den invoer dier tegels ter sprake zou komen.

Betrokken bij een eventueele contingentereering van vuurvast materiaal waren de volgende aanwezigen:

de vertegenwoordiger van de aanvraagster der contingentereering van vuurvast materiaal;

de secretaris der Vereeniging van Handelaren in Bouwmaterialen;

de vertegenwoordigers van drie grootverbruikers van vuurvast materiaal;

twee vertegenwoordigers eener maatschappij die zich bezighoudt met den bouw van gasovens;

de vertegenwoordiger eener maatschappij voor stookinrichtingen;

schrijver dezes.

Hiervan blijkt, dat laatstgenoemde de eenige aanwezige importeur van vuurvast materiaal was. Uit het door den Minister gegispte artikel blijkt verder voldoende, dat die aanwezigheid geheel het karakter van een toeval droeg. Des Ministers mededeeling over de aanwezigheid van twee

der belangrijkste importeurs is dus — met betrekking tot vuurvast materiaal waar het om gaat — niet in overeenstemming met de feiten.

Dat verder de drie verschenen grootverbruikers als „alle“ grootverbruikers worden aangediend, zal henzelf stellig evenzeer verwonderen als mij. Zijn onze groote electriciteitsfabrieken, onze ijzer- en metaalgieterijen, onze glasindustrie, onze spoorwegen en onze reederijen, om eenige voorbeelden te noemen, dan soms geen grootverbruikers van vuurvast materiaal? En toch was geen dezer categorieën vertegenwoordigd!

Ik geloof niet, dat de hier behandelde uitingen van den Minister hem door een „speciale deskundige“ in den mond kunnen zijn gegeven.

C. E. DUTILH.

Invoercontingenteering van wollen en en half-wollen stoffen.

De vorige week is de invoercontingenteering van wollen en half wollen stoffen, die op 1 Mei zou zijn afgelopen, verlengd, en wel voor een zeer geruimen tijd, nl. tot 1 Februari 1933. Hetzelfde geschiedde met de contingenteering van tricot- en confectiegoederen.

Wij hebben in het nummer van 24 Februari van dit weekblad de wolcontingenteering wegens haar willekeur bestreden. De basis van de contingenteering is thans ietwat veranderd, doordat het jaar 1928 niet langer meetelt en het jaar 1931 bij de basisjaren is opgenomen. Ook is het percentage een weinig verhoogd, nl. van 62½ tot 65 pCt. van de invoerwaarde. De willekeur van dezen maatregel is er echter niet minder op geworden. Het bezwaar, in onze vroegere beschouwingen naar voren gebracht, t.w. dat men artikelen, welker handelscijfers een zeer *ongelijk* beeld vertoonen en somtijds een geenszins ongunstigen indruk maken, op precies dezelfde wijze heeft behandeld bij de toepassing van een zoo bedenkelijken maatregel als de invoerbelemmering door contingenteering, blijft gelden tegen de nieuwe regeling. Deze laatste is dubbel bedenkelijk, omdat de termijn van contingenteering ditmaal zeer lang is.

De nieuwe regeling heeft voor de onderscheiden artikelen zeer ongelijke gevolgen.

Bij het artikel „laken“ was het jaar 1928, wat de waarde van den invoer betreft, belangrijk hooger dan 1931. Het contingent zal daardoor dan ook eenige verlaging ondergaan, ondanks de verhooging van het percentage met 2½ pCt.

Bij het artikel „flanel“ blijft de toestand vrijwel dezelfde.

Belangrijk verschil veroorzaakt de nieuwe regeling daarentegen bij de beide andere artikelen der contingenteering, het bukskin en de groep „andere artikelen“. De invoerwaarde van bukskin beliep in 1931 een kleine 5 miljoen gulden meer dan in 1928, terwijl ook de ingevoerde hoeveelheid zeer sterk toenam. Bij het eenige artikel, waarbij de invoercontingenteering in den gedachtengang van de Regeering zin zou hebben wegens belangrijk gestegen invoer, wordt derhalve het contingent door de nieuwe regeling *verhoogd!* Wat wel de bedoeling van deze zonderlinge en inconsequente gedragslijn mag zijn, vraagt men zich tevergeefs af.

Bij de groep „andere artikelen“ slaat de willekeur weer in andere richting door. Men weet uit onze beschouwingen van 24 Februari, dat juist de in- en uitvoercijfers van deze groep een relatief gunstig beeld vertoonden: daling van de invoerwaarde sinds 1929 met ruim 9 miljoen, van de uitvoerwaarde met slechts 4 miljoen; sterke daling van het ingevoerde quantum en belangrijk, doch minder groote daling van het uitvoerquantum. Reden te over dus om met het wapen der contingenteering uitermate voorzichtig te zijn. Niettemin is het contingent hier door de nieuwe regeling belangrijk verlaagd. Het verschil in invoerwaarde tusschen het weggefallen basisjaar 1928 en het nieuw opgenomen jaar 1931 beloopt

bijna 9 millioën, als gevolg waarvan het nieuwe invoercontingent een stuk beneden het oude komt te liggen.

Het wil ons voorkomen, dat een dergelijke regeling, en om haar willekeur en om den langen duur der invoerbeperking, onaanvaardbaar is en door ons Parlement dient te worden verworpen, wanneer daarop te zijner tijd de wettelijke bekrachtiging wordt gevraagd.

G. M. V. S.

Het rapport van de commissie-De Vries.

In het bovengenoemde artikel, opgenomen in het nummer van de vorige week, moesten wegens te late ontvangst van de drukproef, die verschillende aanvullingen bevatte, tot onze spijt enkele passages uitvallen. In een van deze passages had de heer S. A. Reitsma er o.a. op gewezen, dat wat de spoorweglitteratuur in ons land betreft behalve de artikelen van Ir. J. Th. Gerlings ook nog genoemd moet worden, een in 1907 uitgegeven brochure van Mr. P. Elias, getiteld: *Wat zijn Spoorweggoederentarieven*, dat oorspronkelijk als tijdschriftartikel verschenen was in het maandblad der Coöperatieve Vereniging „Voor allen“ der H.I.J.S.M.

INGEZONDEN STUKKEN.

LOONEN EN KOOPKRACHT.

Mr. S. Mok te Amsterdam schrijft ons:

In „Economisch-Statistische Berichten“ van 27 April jl. schrijft Mr. A. J. R. Mauritz een artikel onder bovenstaanden titel, dat m.i. verschillende onjuiste beschouwingen bevat.

De kern van deze beschouwingen is meen ik te vinden in de volgende zinsnede op bladzijde 334:

„Treedt een algemeene prijsdaling hoe dan ook in, dan zullen tevens de loonen en andere geldinkomens als afgeleide prijzen een daling moeten ondergaan en dit laatste is des te noodzakelijker, wanneer men aan moet nemen dat de daling van het algemeen prijsniveau tot op zekere hoogte van blijvenden aard zal zijn.”

Hieruit blijkt, dat Mr. Mauritz uitgaat van een volkomen statische beschouwing van het economisch leven. Zijn opvatting immers komt er op neer, dat de inkomensverdeling, welke er op een zeker oogenblik is, wel nominaal, maar niet in werkelijkheid veranderd mag worden.

Eenzelfde gedachte blijkt ook uit zijn opmerking, dat de extra loonsverhogingen ter verruiming der consumptie, welke Lederer bepleit, zeer waarschijnlijk zouden moeten neerkomen op een verminderde kapitaalvorming en een versneld intreden van de conjuncturomslag.

Te weinig heeft Mr. Mauritz er aan gedacht, dat de loonsverhogingen niet alleen bepleit worden om de arbeiders meer koopkracht te geven of om hun inkomen eventueel in overeenstemming te brengen met stijgende prijzen, maar ook om een nivelleering der inkomens tot stand te brengen al is dit in de kapitalistische maatschappij tenslotte slechts binnen bepaalde grenzen mogelijk.

Onjuist is echter de gedachte, dat de zogenaamde koopkrachttheorie oorspronkelijk luidde, „dat opeenvolgende algemeene loonsverhogingen een waarborg vormden voor een stabiele welvaartontwikkeling“ en dat deze theorie, „onder den druk der omstandigheden“, van inhoud veranderd is en thans luidt: „loon- en inkomensverlagen zijn op economische gronden verwerpelijk, immers zij veroorzaken een verminderde koopkracht van de gezamenlijke consumenten en dus is een verscherping van de afzeterisis en een vergrooting van de werkloosheid het gevolg.”

De opmerking van den heer Mauritz, dat deze theorie „thans vooral in Nederland door vakverenigingsleiders wordt gevolgd“, is evenmin juist. Zoo heeft Prof. Th. Limperg in een interview met het Algemeen Handelsblad (27 December 1931) uitdrukkelijk als zijn meening te kennen gegeven, dat loonsverlaging op zichzelf bezien de malaise eerder versterkt dan verzwakt en zijn ambtgenoot. Prof. Van Embden, heeft in de Eerste Kamer op 2 Maart jl. uitdrukkelijk te kennen geven, „dat elke loonsverlaging, die niet wegens de positie van een *bepaalden* werkgever onvermijdelijk moet heeten, tegen het algemeen belang is en de afzeterisis verergert.”

Hieruit blijkt dus wel, dat het niet alleen de vakverenigingsleiders zijn, die het koopkracht-argument als belangrijk in den strijd tegen loonsverlaging naar voren brengen, maar bovendien, dat Mr. Mauritz dit argument onvolledig heeft weergegeven. Niet alleen, dat loonsverlaging de koopkracht doet afnemen, maar het feit, dat zij in het algemeen gesproken het levenspeil van den arbeider verlaagt, spreekt in de eerste plaats hier mede. Vooral de generaliseerende opvatting van Mr. Mauritz ontmoet in vakverenigingskringen bezwaren. Hij motiveert zijn aandrang „om zoo spoedig mogelijk in Nederland inzake de loon- en salarispolitiek tot aanpassingsmaatregelen te komen” met een op de geschiedenis gebaseerd betoog, dat een algemeene verlaging van het prijsniveau aannemelijk is. Hier ligt echter niet de kern van de zaak. De vraag, waar het voor de arbeiders om gaat, is, of in een bepaald geval, loonsverlaging tot behoud van de industrie wenschelijk en noodzakelijk is.¹⁾ Men kan zeggen, dat in het algemeen, wanneer *aanmemelijk* wordt gemaakt, dat de toestand der industrie een loonsverlaging *noodzakelijk* maakt, de vakbeweging mede gaat.

De voorstelling, welke men vaak hoort, alsof het speciaal de vakverenigingsleiders zijn, welke zich tegen deze loonsverlaging verzetten, is onjuist. Ook de heer Knottenbelt heeft bij de behandeling van zijn motie in de Tweede Kamer deze opinie verkondigd. Daartegenover heeft het Tweede Kamerlid-vakverenigingsbestuurder Van der Houven er in het vakblad van den Alg. Ned. Metaalbewerkersbond op gewezen, dat het juist de vakverenigingsleiders zijn, die, dikwijls met groote persoonlijke moeilijkheden, loonsverlaging hebben moeten verdedigen tegen de meening der arbeiders in.

De Heer Mauritz vergeet ten eenen male, dat het de natuurlijke taak is van de vakvereniging in deze maatschappij loonsverlaging tegen te gaan. Zonder vakverenigingen zouden de loonen, evenals in vroegere crises, tot een ongekend laag peil vallen. Daarbij is niet in het spel „klasse-egoïsme” of wat men daarvoor aanziet, maar, om een woord van Dr. van den Tempel in zijn dissertatie te citeeren (blz. 226), „voor zoover zij het doen, handelen zij volgens de levenswet der verkeersmaatschappij, dus zooals zij, onder invloed van het economische principe, moeten handelen”.

Een voorbeeld hiervan levert de Groningsche carton-industrie, waar men 10 maanden geleden een loonsverlaging van 20 pCt. wilde doorzetten, terwijl een staking van 10 maanden noodig was, om tot een overeenkomst te komen, waarbij de loonsverlaging tot 5 pCt. beperkt bleef. De economische toestand van dit bedrijf moet dus reeds 10 maanden geleden zoo zijn geweest, dat een loonsverlaging van 20 pCt. niet alleen volkomen overbodig was, maar dat men zelfs een stilstand in de productie van 10 maanden heeft kunnen verdragen. De vakvereniging heeft, door weerstand te bieden, dus economisch nuttig werk gedaan.

Van een *algemeene* loonsverlaging is de noodzakelijkheid in geen enkel opzicht gebleken. De cijfers, welke de heer Mauritz geeft en waaruit een loonsverlaging met circa 29 pCt. noodzakelijk zou voortvloeien, subsidiair een verlaging met 16½ pCt., zijn cijfers, welke ten deele slechts theoretische waarde hebben. Een dergelijke verlaging zou inderdaad betekenen een geweldige verarming en dus verscherping van de crisis. Maar bovendien zou de poging tot deze verlaging naar alle waarschijnlijkheid een scherp economischen strijd doen ontstaan, welke veel ernstiger gevolgen zou hebben dan het achterwege blijven van een omvangrijke loonsverlaging. Ook dit is een realiteit, welke men in het oog moet houden.

Het spreekt vanzelf, dat men niet kan zeggen, dat loonsverlaging *nooit* mag plaats hebben. De practijk heeft ook wel bewezen, dat op dit punt de vakverenigingen tot redelijk overleg bereid zijn. Maar wie meent, dat de arbeiders en hun organisaties vrijwillig zouden willen meewerken tot het accepteren van een loonsverlaging van ten minste 16½ pCt., welke zoo zwak gemotiveerd wordt als de heer Mauritz doet, begaat een psychologische fout. Mr. Mauritz is niet de eenige, welke op dit punt een tekort aan psychologisch inzicht verraadt, maar het is juist dit tekort, dat de economie als wetenschap zoo sterk in discredit brengt.

¹⁾ De loonsverlaging voor werknemers in overheidsdienst laat ik buiten beschouwing, omdat hierbij nog andere factoren — bijv. de financiële toestand van het overheidslichaam — kunnen meespreken.

Naschrift. Uit bovenstaande beschouwing van den chef van het Documentatie-bureau van het N.V.V. blijkt maar al te zeer in hoe sterke mate nog steeds het ware karakter van deze groote en ernstige deflatie-crisis in leidende vakverenigingskringen miskend wordt.

Wanneer alle prijzen een sterke daling ondergaan en dus de waarde van het geld zich belangrijk wijzigt *moet* deze dalende beweging nu eenmaal over de geheele linie van loonen, andere geldinkomens, overheidsuitgaven, huren, vrachten enz. gevolgd worden, wil men op de oude basis de maatschappelijke ontwikkeling, annex de verder stijgende algemeene volkswelvaart, kunnen voortzetten.

Ontkend moet worden, dat in het door Mr. Mok aangevallen artikel óók de gedachte werd neergelegd, dat in de volkshuishouding een eenmaal verwezenlijkte bepaalde inkomensverdeling in de toekomst steeds gehandhaafd zou dienen te blijven; wél is de meening van schrijver dezes, dat de huidige crisis-periode *niet het aangevozen tijdstip* is, om tot schade van geheele takken van het Nederlandsche bedrijfsleven, via de veranderde geldswaarde, voor bepaalde volksgroepen reële inkomensverbeteringen te verkrijgen.

Treedt bij de opvatting, dat zonder vakverenigingen de loonen thans „tot een ongekend laag peil” zouden kunnen vallen, niet de onjuiste zienswijze op den voorgrond, dat het loonprobleem in zijn kern een zuiver machtsvraagstuk zou zijn? *Niet* de macht van vakverenigingen of welke andere machtsformaties ook, maar de steeds toenemende productiviteit van het internationale bedrijfsleven, was in laatste instantie de bron van de groote materiele welvaartsverbetering, vooral van de arbeidersklasse, gedurende honderd jaar industriële ontwikkeling. Daarom ook is het onjuist te meenen, dat zonder machtsaanwending thans of in de toekomst ooit het levensniveau tot een 19de eeuwsch peil terug zou *kunnen* vallen (ook al is de vrees gemotiveerd, dat de afnemende productiviteit door de, hopelijk tijdelijke, internationale afsluitingspolitiek voor de geheele bevolking nog wel reële offers zal moeten meebrengen).

Anders dan Mr. Mok, ziet schrijver dezes het als de natuurlijke taak van de leiders der vakbeweging niet „om loonsverlaging tegen te gaan”, maar wél om met het groote gezag, waarover zij beschikken, in deze abnormale omstandigheden aan alle maatregelen hun steun te verleen, die thans rechtstreeks tot een herstel van industrie, handel en landbouw zouden kunnen leiden. Een algemeene geldinkomensverlaging, aan de orde gesteld door *deze specifieke na-oorlogsche deflatiecrisis*, welke verlaging om die reden dan ook in het geheel geen „verarming” beteekent, is van zulke maatregelen wel de meest dringend noodzakelijke!

Mr. A. J. R. MAURITZ.

GRONDSTOFFENVALUTA.

Mr. W. J. L. van Es schrijft ons:

Ter verheldering van het debat, meen ik goed te doen enkele punten recht te zetten uit het antwoord van den heer Goudriaan. Ten onrechte had hij den indruk, dat ik zijn voorstel een socialistische bedoeling toeschreef. In mijn handschrift en drukproef stond in wat nu blz. 255 te kol. reg. 2 v.o. is, in plaats van „voorstel tot socialisatie”, „socialistisch voorstel”. Om duidelijker mijn bedoeling weer te geven veranderde ik het. Maar dit algemeene voorbeeld van „een zuiver theoretisch voorstel” ter adstructie, dat daarover debatten eindeloos kunnen zijn, had niet en kon niet de bedoeling hebben om het onderhavige voorstel een socialistische tendens aan te wrijven. Bij het neerschrijven was mij trouwens de politieke gezindheid van den voorsteller niet bekend.

Voorts heb ik niet gewezen op het verschil tusschen goederen en grondstoffen in het algemeen, maar dat de heer Goudriaan bij zijn standaard van de eerste zou zijn uitgegaan en daarna de tweede inlaschte. Noch voerde ik een eenzaam rentenier ten toonele of onderstelde ik dat een grondstoffen-prijsniveau vlijmscherp zou zijn. Juist het tegendeel.

Ik zal daarop en op kleinere punten niet verder ingaan, maar mij tot het voornaamste beperken.

De hoofdzaak ter beoordeeling van het grondstoffenvaluta-plan is, meen ik, allereerst of het theoretisch juist is opgebouwd volgens een streng volgehouden gedachte.

Heeft de voorsteller, zooals ik aangaf, zijn oorspronkelijken opzet verlaten of niet?

1. In den aanvang heeft hij ter vervanging van den labielen gouden standaard aangeprezen een dynamisch sta-

bielen standaard gelegen „in den gemiddelden prijs van alle goederen tezamen”. Zoo luidde zijn grondstelling uitdrukkelijk. Thans deelt hij mede, dat hij met „goederen” hier en elders altijd „grondstoffen” bedoeld zou hebben. In het algemeen is het kwalijk verdedigbaar om zonder toelichting dergelijke in den grond verschillende woorden, door elkander voor het enge begrip grondstoffen te gebruiken. Maar in het bijzonder rijst hier de tegenwerping, dat de primaire stelling alleen opgaat voor een standaard gelegen in alle goederen, maar niet opgaat, wanneer men hier voor „goederen” „grondstoffen” interpoleert. Intuschen, waar de heer Goudriaan uitdrukkelijk verklaart, dat hij hier „grondstoffen” bedoelde, gaat de beschuldiging niet langer op, dat hij een theoretisch juist standpunt verliet voor een onjuist, maar was de grondgedachte zelf onjuist. Een grondstoffenvaluta blijft ten aanzien van alle andere goederen, nl. minstens 90 pCt. van 's werelds bezit, een standaard buiten die goederen, en hij is dus even labiel als goud, ten minste in beginsel.

2. Aanvankelijk is er sprake van pakketten, waarin bepaalde grondstoffen zijn opgenomen, elk volgens zijn wereldverbruik. Daaronder waren goud en zilver genoemd (waarbij van wereldverbruik moeilijk gesproken kan worden). Deze „pakketten” moesten dienen ter dekking van „biljetten”, wat een centrale bank met eigen pakhuizen onderstellen laat, met vragen over opslag en controlekosten. Verder rees de vraag van handelbaren omvang dier „pakketten” en of zij wel in de praktijk zouden kunnen worden samengesteld. Daarbij rees bovendien twijfel, of in deze „pakketten” werkelijk goud en zilver zouden worden opgenomen, vermits elders weer sprake is van grondstoffenvoorraden naast den goudvoorraad. Ik meende daarbij te kunnen aantonen, dat de inwisselbaarheid groote bezwaren zou ondervinden, zoowel voor wie f 100, als voor wie f 100.000 zou willen inwisselen in goederen en omgekeerd. Vooral omdat de laatste houder der goederen koopers moeten vinden voor tal van artikelen, die in mijn voorbeeld er reeds twintig waren, maar wier aantal grooter en hoeveelheid geringer zou zijn bij uitwerking van het denkbeeld van den heer Goudriaan. Ik wees erop, dat in het internationale betalingsverkeer deze grondstoffenvaluta onbestaanbaar zou zijn, doordat het „in- en uitvoerpunt” tengevolge van de groote verzendingskosten onoverkomelijke bezwaren zou medebrengen. Bovendien zou sterk waardeverlies optreden, wanneer men een grondstoffen-uitvoerland zou willen betalen in grondstoffen, die het zelf voortbrengt.

Maar daarnaast sprak de voorsteller niet meer van „pakketten” en „biljetten”, maar van „collectieve ceelen”,

met een thans voorgestelde ongeveer minimumwaarde van f 100.000.— Geen centrale bank, maar gebruikmaking van bestaande pakhuizen. Dus geen controle. Maar als de handel thans van ceelen gebruik maakt, berust dit op handelsvertrouwen, dat echter wel eens beschaamd wordt, als men zich wil herinneren het geknoei met ceelen, waarvan ni fallor een bank in 1920 het slachtoffer werd. Worden ceelen tot zekere hoogte wettig betaalmiddel, dan wordt m.i. het gevaar van fraude grooter, daar, zooals de voorsteller zelf vermoedt, inwisseling van ceelen tegen grondstoffen in natura, in zijn stelsel lang kan uitblijven en bedrog dus later achterhaald wordt dan nu. Niettemin blijft de voorsteller toch nog wel van „pakketten” spreken, waarbij niet alleen ik, maar menig lezer het op prijs zal stellen te vernemen, of daarin goud en zilver zijn opgenomen of niet, immers kan men ook den indruk krijgen, dat goud er niet in voorkomt — niettegenstaande het primair gestelde — omdat de voorsteller thans uitdrukkelijk aangeeft, dat, als de goudvoorraad is uitgeput, de grondstoffenvoorraad aan de beurt komt.

3. Tengevolge van deze uitlating (en ook reeds vroegere minder duidelijke) rijst de vraag, of wij hier niet geheel zijn afgeraakt van het oorspronkelijk voorstel, nl. den gouden standaard te vervangen door een stabiele grondstoffenvaluta, en dat wij in de plaats daarvan een dubbele standaard krijgen, nl. den gouden standaard behouden, waarnaast een grondstoffen-standaard. (Niet duidelijk is, of die grondstoffenstandaard zelf weer goud naast andere grondstoffen bevat).

Ik meen dus den voorsteller de volgende vragen te mogen stellen: ¹⁾

1. Wordt de gouden standaard *vervangen* door een grondstoffenvaluta, waarin naast goud en zilver, de voornaamste grondstoffen zijn opgenomen, of

2. Wordt naast en met behoud van den gouden standaard een grondstoffenvaluta geschapen, waarin a) goud en zilver zijn opgenomen, of b) waarin goud en zilver *niet* zijn opgenomen.

Als ik alle uitingen van den voorsteller aaneenrijg, krijg ik den indruk van het geval 2b, maar dan werkt de wet van Gresham alsook in geval 2a.

De gevallen 1 en 2a lijken niet bedoeld, omdat de voorsteller sprak van: „vaststelling op een bepaald niveau van een gelijkheid tusschen den gouden prijseenheid en de grondstoffen-prijseenheid” en later nog uitdrukkelijk vooronderstelt, dat na uitputting van de wisselportefeuille, goud wordt uitgevoerd en daarna „grondstoffen”.

¹⁾ Prof. Goudriaan zal binnenkort op de bovengestelde vragen antwoorden (Red.).

MAANDCIJFERS.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:
Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs. ¹⁾

	Banken	Electriciteit	Handels-ondern.	Industrie	Kunstzijde	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee
Gemiddelde 1929	158.3	337.5	168.0	432.7	243.0	268.7	402.0	233.5	125.0	398.4	487.3	443.2
„ 1930	149.4	257.7	125.6	264.9	87.4	177.2	371.1	110.7	82.6	292.9	361.3	357.2
„ 1931	118.1	211.8	93.4	167.7	64.5	144.5	209.8	51.8	49.6	181.9	241.6	251.4
Januari 1931	137.2	220.4	110.9	199.—	57.4	149.1	290.7	75.8	63.5	223.8	274.—	280.5
Februari „	140.7	239.9	117.5	217.5	69.7	167.5	307.3	80.2	65.6	238.4	307.8	292.1
Maart „	143.—	248.6	124.3	223.2	78.9	176.7	288.3	81.4	63.9	243.3	306.2	290.7
April „	139.4	238.4	113.5	207.3	84.4	172.4	253.9	58.5	57.5	219.5	299.8	283.4
Mei „	132.7	222.5	95.1	178.8	76.2	159.6	220.—	50.5	54.3	190.9	275.9	251.—
Juni „	127.5	217.5	89.—	165.1	68.7	150.8	208.6	48.4	53.1	191.3	262.4	249.7
Juli „	126.4	228.8	100.2	168.8	70.6	163.6	218.2	58.5	55.8	208.9	254.2	262.9
Augustus „	113.2	210.9	88.2	151.2	65.—	147.6	194.7	44.4	48.—	178.4	218.4	247.—
September „	95.3	190.1	73.6	126.1	60.9	118.9	147.9	31.7	37.3	134.—	168.7	220.1
October „	89.1	181.3	71.7	125.3	49.2	107.8	140.7	32.6	34.7	122.1	174.7	222.2
November „	93.2	184.2	75.4	135.4	48.9	120.1	133.6	32.9	34.9	125.9	196.3	237.2
December „	79.—	158.4	61.5	114.2	44.2	99.5	113.1	26.3	26.7	106.5	161.3	179.7
Januari 1932	80.5	174.4	63.5	124.—	43.5	107.4	118.9	28.2	27.4	108.—	173.7	181.4
Februari „	82.8	173.—	65.8	123.2	42.4	110.1	139.2	28.2	27.7	108.7	179.6	178.1
Maart „	81.3	184.7	69.—	122.9	41.7	110.9	149.3	24.2	27.—	112.7	176.3	182.2
April „	69.8	166.7	58.8	102.1	34.3	92.4	118.3	13.7	20.1	96.6	111.—	154.—

Schommelingen in het aandelen-indexcijfer. 4 Januari 1932 f 1.942.518.500 = 100.

4 Januari	100.—	3 Febr.	109.7	2 Maart	113.7	6 April	98.3
13 „	106.9	10 „	105.7	9 „	118.6	13 „	95.9
20 „	107.4	17 „	110.9	16 „	113.5	20 „	95.1
27 „	105.9	24 „	111.—	23 „	105.8	27 „	90.—
				30 „	103.9		

¹⁾ Men zie voor de toelichting op dit overzicht het nummer van E.-S. B. van 15 Januari 1930, blz. 64.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

3 Mei 1932.

Gedurende de afgelopen week bestond goede vraag voor tarwe, vooral naar Engeland, waar geregeld zaken tot stand kwamen in Australische en Argentijnsche, terwijl in het begin der week ook Manitoba tarwe geregeld naar Engeland werd verkocht. Het continent toonde in mindere mate belangstelling; vooral tegen het einde der week bestond weinig ondernemingslust bij de koopers. In het Verre Oosten gaat men voort geregeld Australische tarwe te kopen, ook ter verlading in de volgende maanden. Niettegenstaande de geregelde vraag, welke voor tarwe bestaat, zijn de prijzen in de afgelopen week niet verbeterd, behalve dan dat zij in Engeland geregeld fluctueerden in overeenstemming met den koers van het Pond. Er gaat reeds geruimen tijd een druk op de tarwemarkt uit van Noord-Amerika, waar de prijzen aan de termijmarkten ook in de afgelopen week weder sterk zijn gedaald. Deze daling is grotendeels een gevolg van gunstiger vooruitzichten der te velde staande wintertarwe, waarvan gezegd wordt, dat de berichten over schade door vorst en droogte overdreven waren en welke er op het oogenblik gunstiger voorstaat dan eenigen tijd geleden, tengevolge van in het geheele gebied gevallen regen. Bovendien is het weer in het Noord-Westen en in Canada zeer gunstig voor den uitzai van zomertarwe, waarmee men druk bezig is en welke in sommige streken zelfs haast voltooid is. Van hoe groot belang de schade in het wintertarwegebied zal zijn, is nog niet te zeggen. Het schijnt, dat in verschillende streken de regen te laat is gekomen om groote verbetering in de vooruitzichten te brengen en met belangstelling worden de oogstramingen van particulieren en van de regeering der Ver. Staten in begin Mei tegemoet gezien. De Amerikaanse Farm Board taxeert, dat zijn voorraden op 1 Juli tot ongeveer 105 miljoen bushels geslonken zullen zijn tegen een voorraad op 1 Juli van het vorige jaar van 257 miljoen bushels. Verder zegt de Farm Board, dat de verkoop van 15 tot 25 miljoen bushels tarwe voor export mogelijk zou zijn, indien overeenstemming over het financieren van zulk een verkoop bereikt zou kunnen worden. De goede vraag, welke voor tarwe in importlanden bestaat, heeft in de vorige week een prijsverlaging in Noord-Amerika niet kunnen verhinderen. Eenigen steun heeft wel het bericht gebracht, dat de Deutsche regeering het invoerrecht voor tarwe van Mark 250 op Mark 180 tot 30 Juni heeft verlaagd om den invoer mogelijk te maken van het op 100.000 ton geschatte tekort aan tarwe in Duitsland, doch een prijsverhoging is van dit bericht amper het gevolg geweest. De koersen aan de termijmarkt te Chicago waren $2\frac{1}{2}$ dollarcent per 60 lbs. lager dan de vorige week en 2 dollarcent lager te Winnipeg. De Argentijnsche termijmarkten hebben ook wel verlagingen ondergaan, doch deze zijn later gedeeltelijk weder ingehaald. Het slot te Buenos Aires was 7 centavos lager en te Rosario 5 centavos per 100 KG. lager dan de vorige week. De berichten over de vooruitzichten van wintertarwe in Europa luiden op het oogenblik gunstiger dan eenigen tijd geleden, hoewel tengevolge van het lang aangehouden koude weer de tarweplanten achterlijk in de ontwikkeling zijn.

De rogge-markt was gedurende de geheele afgelopen week flauw en geregeld kwamen de koersen uit Noord-Amerika lager. De Deutsche regeering is ook de vorige week niet als koper van rogge in de markt gekomen, doch importeurs hebben tot de steeds dalende prijzen geregeld flinke inkoop gedaan, vooral van Noord-Amerikaansche soorten, welke door afladers dringend werden aangeboden.

Argentijnsche rogge is ook in prijs gedaald, echter niet in dezelfde mate als de Noord-Amerikaansche soorten. Het slot te Chicago was voor rogge 5 dollarcent en te Winnipeg $2\frac{1}{2}$ dollarcent per 56 lbs. lager.

Nadat in het begin der week nog hooge prijzen voor disponibile Plata-mais werden betaald, is daarop spoedig een sterke prijsverlaging gevolgd. Het aanbod was weliswaar zeer beperkt, doch de vraag was klein en slechts het hoog noodige werd door de consumptie gekocht. Het zachtere weder deed zijn invloed op de vraag gelden en de inkoop werden zooveel mogelijk beperkt, omdat latere posities aanmerkelijk lager aan de markt kwamen. Toen een lading mais, welke dreigde te laat te komen voor April-levering toch nog tijdig binnenkwam, daalde de vraag verder en daarmee ging een flink gedeelte van de groote premie verloren, welke voor aangekomen mais was betaald boven latere levering. Hoewel niet in dezelfde mate als voor aangekomen mais, daalden ook voor stoomende partijen en voor mais op aflading de prijzen. De verschepingen uit Argentinië waren in de vorige week van zeer groot omvang en nog aanmerkelijk grooter dan zij reeds gedurende de laatste weken waren geweest. Ook dit heeft tot de flauwere stemming bijgedragen. Aan de termijmarkten in Zuid-Amerika zijn de prijzen op enkele uitzonderingen na geregeld gedaald. Het slot was te Buenos Aires 19 centavos en te Rosario 15 centavos per 100 KG. lager. Het Maismonopol in Duitsland heeft zijn prijzen voor mais met Mark 15 per ton verlaagd, doch vermeerdering van vraag is daarvan nog niet het gevolg geweest. Verschepingen van den Donau blijven klein en slechts weinig daarvan komt naar Nederland.

De prijzen voor gerst zijn in het begin der week onveranderd gebleven met goede vraag voor disponibile en spoedig verwachte partijen. In de tweede helft der week zijn de koersen in Winnipeg snel gedaald en afladers hebben in overeenstemming daarmee hun prijzen verlaagd. Gedurende de eerste dagen, dat de prijzen lager kwamen, zijn geregeld zaken afgesloten in Canadeesche gerst, doch later toonden importeurs weinig kooplust in afwachting van wat er in Amerika zal gebeuren. Voor disponibile gerst zijn de prijzen nog het best op peil gebleven, doch de consumptie toonde weinig belangstelling. Het slot te Winnipeg was $2\frac{1}{2}$ dollarcent lager, nadat de verlaging den dag tevoren nog grooter was geweest.

Voor haver zijn de prijzen in Canada, nadat ze eerst stegen, wel weder eenigszins gedaald, doch ze zijn op het oogenblik zoo hoog, dat aan importzaken niet gedacht kan worden. Alleen in Argentijnsche haver komen zaken tot stand. De prijzen voor deze soort zijn iets gedaald, de koers te Buenos Aires was 5 centavos lager.

SUIKER.

De tendens op de verschillende suikermarkten was gedurende de afgelopen week weer in dalende richting.

Nadat in Amerika einde van de voorafgaande week een opleving te bespeuren was, hetgeen zich vooral nitte in betere vraag voor ruwsuiker, waren houders deze week minder verkoopsgezind. De bedongen prijzen schommelden tusschen 0.61 en 0.63 d.c. voor Cubasuiker c. & fr.

De stemming op de New-Yorksche termijmarkt was bepaald zwak. De noteringen brokkelden langzaam doch gestaadig af en werd aan het einde der week weer een laagterecord behaald: Mei 0.57; Juli 0.66; Sept. 0.72; Oct. 0.74 en Dec. 0.79, terwijl de laatste notering voor Spot Centr. 2.62 bedroeg.

De ontvangsten in de Atlantische havens der Ver. Sta-

AANVOEREN in tons van 100 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	24/30 April 1932	Sedert Jan. 1932	Overeensk. tijdvak 1931	24/30 April 1932	Sedert Jan. 1932	Overeensk. tijdvak 1931	1932	1931
Tarwe	27.150	414.742	376.273	865	4.513	9.515	419.255	385.788
Rogge	8.953	139.697	132.018	300	940	105	140.637	132.123
Boekweit	—	9.379	7.792	—	—	145	9.379	7.937
Mais	14.954	434.410	364.628	7.018	117.481	86.093	551.891	450.721
Gerst	2.066	125.459	221.492	420	7.271	17.840	132.730	239.332
Haver	4.080	77.737	108.440	1.250	2.542	1.073	80.279	109.513
Lijnzaad	744	106.647	78.298	4.450	155.691	210.345	262.338	288.643
Lijnkoek	2.400	37.738	29.179	—	50	107	37.788	29.286
Tarwemeel	250	8.779	31.302	562	4.672	13.352	13.451	44.654
Andere meelsoorten	574	16.999	17.326	337	5.795	6.434	22.794	23.760

vermindering van 10 pCt. Voor Mei is het invoercontingent voor Engelse kolen vastgesteld op 64 pCt.

Bij de Nederlandsche staatsmijnen zijn p.l.m. 250 en bij de Oranje Nassau mijnen p.l.m. 100 arbeiders met 1 Mei ontslagen. Dit ontslag treft voornamelijk buitenlanders.

In de Deutsche mijnindustrie maakt men zich zeer ongerust over de plannen der regering om de 40-urige arbeidsweek bij noodverordering in te voeren.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde	f 7.30
Durham Ongezeefde	„ 7.90
Cardiff 2/3 large 1/3 smalls	„ 9.70
Schotsche Gezeefde (Prime Lothians)	„ 7.15
Yorkshire Gewasschen Singles	„ 8.25
Westfaalsche VETFÖRDER	„ 8.50
„ Vlamstukken I	„ 9.25
„ Smeenootjes	„ 8.75
„ Gasvlamförder	„ 8.50
„ Gietcokes	„ 11.—
Hollandsche Eierbrikketten	„ 11.25

alles per ton van 1.000 KG. franco station Rotterdam/Amsterdam.

Ongezeefde bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 8.35.

Markt flauw.
3 Mei 1932.

IJZER.

De laatste week is er een — zij het ook geringe opleving in de vraag naar Lux 3 te bespeuren. De prijspositie is echter nog zeer zwak. Voor den export noteert het 37—38 sh. goud fob. Antwerpen. In Frankrijk heeft de toonaangevende producent van PL No. 3 den prijs voor deze markt met 20 frs. tot 230 frs. fot. Longwy verlaagd.

De toestand op de Engelse markt is weinig veranderd. Het invoerrecht van 10 pCt. op ruw ijzer is ongewijzigd gebleven. Er is wat meer vraag naar Cleveland-ijzer uit

Schotland. De afzet gaat daar echter met aanzienlijke concessies op den prijs gepaard. Officieel doet No. 3 daar 58/6 fot. Graugemouth.

De staalmarkt heeft slechts weinig gereageerd op de verhooging der Engelse invoerrechten op stalen halffabrikaten en afgewerkte producten tot 33½ pCt. ad val. Staf-ijzer was een tikje zwakker: 43—44 sh. goud fob. Antwerpen. De Duitschers ontvingen tot dusver 340.000 ton aan staalorders uit Rusland. Indien een bevredigende financiële regeling gevonden kan worden, komen daar nog 200.000 ton aan orders bij.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Bedrijfsleven en de strijd tegen de Armoede in Nederland

door Dr. CH. A. VAN MANEN.

Prijs ingenaaid f 3,—. Gebonden f 4,75.

Voor leden der Vereeniging en geabonneerden op het Weekblad wordt dit werk beschikbaar gesteld tegen den prijs van

f 2,50 ingenaaid en f 4,— gebonden.

Bestellingen richt men tot het Secretariaat van het Instituut, Pieter de Hoochweg 122, onder gelijktijdige remise per postwissel of op postchèque en girorekening No. 8408, Rotterdam.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

Jahr	DIVERSEN		KOLONIALE PRODUCTEN										INDEXCIJFERS			
	VURENHOUT basis 7 ^m f.o.b. Zweden/ Finland per standaard van 4.672 M ³ .		RUBBER ¹⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam per 100 K.G.		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per ½ K.G.		THEE Afl. N.-I. thee. A'dam gem. pr. Java- en Sum- atrathee p. ½ K.G.		COPRA Ned.-Ind. f.m.s. per 100 K.G. Amsterdam		Bruto- gewicht v. d. buit. handel Nederland 1925 = 100		Centr. Bureau v. d. Stat. herleid van 1913 = 100 tot 1925 = 100 The Economist herleid van 1927 = 100 tot 1925 = 100	
	f	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	cts.	%	f	%	In- voer	Uit- voer		
1925	159,75	100	2/11,625	100,0	18,75	100,0	61,375	100,0	84,5	100,0	35,875	100,0	100	100	100,0	100,0
1926	153,50	96,1	2/—	67,4	17,50	93,3	55,375	90,2	94,25	111,5	34,—	94,8	112	128	93,2	92,9
1927	160,50	100,5	1/6,375	51,6	19,125	102,0	46,875	76,4	82,75	97,9	32,625	90,9	113	116	95,4	89,5
1928	151,50	94,8	-/10,75	30,2	15,85	84,5	49,625	80,9	75,25	89,1	31,875	88,9	118	128	96,4	87,6
1929	146,00	91,4	-/10,25	28,8	13,—	69,3	50,75	82,7	69,25	82,0	27,375	76,3	122	132	91,6	82,6
1930	141,50	88,6	-/5,875	16,5	9,60	51,2	32	52,1	60,75	71,8	22,625	63,1	124	135	75,5	69,4
1931	110,75	69,3	-/3	8,4	8,—	42,7	25	40,7	42,50	50,3	15,375	42,9	117	136	62,6	57,9
Jan. 1930	147,50	93,9	-/7,375	20,7	11,675	62,3	35 ¹	57,0	60,50	71,6	26,875	74,9	128	136	84,5	76,9
Febr. "	147,50	92,3	-/8	22,5	11,40	60,8	35	57,0	58,25	68,9	26,375	73,5	112	126	81,3	75,2
Maart "	147,50	92,3	-/7,625	21,4	10,70	57,1	35	57,0	62,25	73,7	25,25	70,4	125	131	78,7	74,2
April "	147,50	92,3	-/7,375	20,7	10,55	56,3	35	57,0	59,50	70,4	26,125	72,8	115	127	78,7	72,8
Mei "	145,00	90,8	-/6,875	19,3	9,80	52,3	34,75	56,6	58	68,6	25,50	71,1	132	132	76,1	72,0
Juni "	145,00	90,8	-/6,125	17,2	9,775	52,1	33	53,8	58	68,6	22,875	63,8	131	133	76,1	70,4
Juli "	142,50	89,2	-/5,625	15,8	9,275	49,5	31,50	51,3	55,50	65,7	21,75	60,6	138	141	74,2	69,3
Aug. "	142,50	89,2	-/4,875	13,8	8,50	45,3	29,50 ¹	48,1	55,25	65,4	20,—	55,7	129	145	73,5	67,9
Sept. "	140,00	87,6	-/4,125	11,6	7,975	42,5	28,25	46,0	59,50	70,4	19,25	53,7	122	126	72,3	65,4
Oct. "	132,50	82,9	-/4	11,2	8,625	46,0	29	47,3	66,50	78,7	18,75	52,3	128	152	71,6	64,6
Nov. "	130,00	81,4	-/4,375	12,3	8,75	46,7	29	47,3	68,25	80,8	19,375	54,0	105	129	69,0	61,3
Dec. "	130,00	81,4	-/4,375	12,3	8,20	43,7	29	47,3	66,75	79,0	19,—	53,0	105	129	67,7	59,2
Jan. 1931	125,00	78,2	-/4,25	11,9	8,20	43,7	28	45,6	66,25	78,4	18,25	50,9	121	132	67,7	59,2
Febr. "	125,00	78,2	-/3,875	10,9	8,20	43,7	26,25	42,8	53	62,7	18,125	50,7	96	121	67,1	59,4
Maart "	125,00	78,2	-/3,75	10,5	8,30	44,3	25,50	41,5	45	53,3	18,625	51,9	107	140	66,5	59,1
April "	125,00	78,2	-/3,125	8,8	8,575	45,7	24,75	40,3	43	50,9	17,50	48,8	110	138	65,8	58,4
Mei "	125,00	78,2	-/3,125	8,8	8,50	45,3	25	40,7	40,25	47,6	15,375	42,9	114	141	65,8	56,8
Juni "	110,00	68,9	-/3,125	8,8	8,575	45,7	25,75	42,0	39,50	46,7	14,125	39,4	127	133	64,5	56,8
Juli "	110,00	68,9	-/3	8,4	8,775	48,6	27	44,0	38,25	45,3	15,—	41,8	138	153	62,6	55,8
Aug. "	100,00	62,6	-/2,5	7,0	7,90	42,1	25,50	41,5	38,50	45,6	14,125	39,4	122	142	60,6	55,6
Sept. "	100,00	62,6	-/2,375	6,7	7,525	40,1	23,75	38,7	37,50	44,4	13,375	37,3	125	146	58,7	58,1
Oct. "	100,00	62,6	-/2,375	6,7	7,55	40,3	23	37,5	37,75	44,7	13,25	36,9	119	146	58,7	58,5
Nov. "	100,00	62,6	-/2,25	6,3	7,15	38,1	23	37,5	37	43,8	13,75	38,3	113	132	58,7	58,8
Dec. "	82,50	51,6	-/2,25	6,3	6,75	36,0	23	37,5	35	41,4	12,75	35,5	115	114	54,8	58,8
Jan. 1932	82,50	51,6	-/2,125	6,0	7,35	39,2	23	37,5	32	37,9	13,125	36,6	103	107	54,2	58,4
Febr. "	82,50	51,6	-/2	5,6	7,05	37,6	23	37,5	30	35,5	14,50	40,4	86	111	53,5	59,8
Maart "	70,00	43,8	-/1,625	4,6	6,25	34,8	23	37,5	31	36,7	14,75	41,1	87	116	52,9	58,3
April "	70,00	43,8	-/1,5	4,2	5,90	31,5	23	37,5	29,25	34,6	14,—	39,0				
2 Mei "	70,00	43,8	-/1,5	4,2	5,50	29,3	23	37,5			13,875 ¹	38,0				

1) Jaar- en maandgem. afger. op ¼ pence.

N.B. Alle Pondennoteeringen vanaf 21 Sept. zijn op goudbasis omgerekend